

KERKENBELEIDSPLAN 2025

GEMEENTE WILLEBROEK

INHOUDSTAFEL

INLEIDING

GOEDKEURING

1.	SITUERING KERKGEBOUWEN	5
1.1.	Sint-Niklaaskerk - August van Landeghemstraat 113, 2830 Willebroek	5
1.2.	Sint-Amanduskerk - Mechelsesteenweg 129, 2830 Willebroek	5
1.3.	Sint-Jan-Baptist en Sint-Amanduskerk - Kerkplein 2, 2830 Heindonk	6
1.4.	Sint-Jan-De-Doperkerk - Blaasveldstraat 1, 2830 Tisselt	6
1.5.	Stille Ruimte - Blaasveldstraat 16, 2830 Tisselt	7
1.6.	OLV-Onbevlekt-Ontvangen kerk - Volksstraat 55, 2830 Klein Willebroek	7
1.7.	Sint-Jozef Ambachtsman kapel - Emmanuel Rollierstraat 50, 2830 Blaasveld	8
2.	Fiche per Kerkgebouw	9
2.1.	Sint-Niklaaskerk in Willebroek	10
2.1.1.	Identificatie Sint-Niklaaskerk	10
2.1.2.	Beschrijving	11
2.1.3.	Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	15
2.1.4.	Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	16
2.2.	Sint-Amandus in Blaasveld	18
2.2.1.	Identificatie Sint-Amandus kerk	18
2.2.2.	Beschrijving	19
2.2.3.	Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	22
2.2.4.	Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	25
2.3.	Sint-Jan-Baptist en Sint-Amanduskerk in Heindonk	26
2.3.1.	Identificatie Sint-Jan Baptist en Sint-Amandus kerk	26
2.3.2.	Beschrijving	27
2.3.3.	Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	30
2.3.4.	Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	31
2.4.	2.4. Sint-Jan de Doper in Tisselt	33
2.4.1.	Identificatie Sint-Jan de Doper kerk	33
2.4.2.	Beschrijving	34
2.4.3.	Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	38
2.4.4.	Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie	40
2.5.	Stille Ruimte in Tisselt	41
2.6.	Kerkgebouw Klein-Willebroek	41
2.7.	Voormalige kapel aan de E. Rollierstraat	42
3.	NAAR EEN TOEKOMSTVISIE	43
3.1.	Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie	43
3.2.	Kenmerken van het huidige gebruik van de vier kerken	44
3.3.	Aanduiding toekomstig gebruik	46
3.4.	Plan van aanpak hoe de toekomstige invullingen zullen worden onderzocht	46
4.	BESLUIT	49

INLEIDING

Bij Ministerieel Besluit van 20 juni 2015 werd de huidige parochie Sint-Niklaas Willebroek opgericht. Deze nieuwe parochie valt samen met het grondgebied van de gemeente Willebroek en is een fusie van de vroegere parochies van Willebroek en van de deelgemeenten Blaasveld, Heindonk en Tisselt.

Dit kerkenbeleidsplan omvat de kerkgebouwen, die ten tijde van het schrijven van dit Kerkenbeleidsplan in gebruik zijn voor Rooms-katholieke erediensten en welke gelegen zijn op het grondgebied van de gemeente Willebroek:

- **Willebroek:** Sint-Niklaaskerk, August Van Landeghemstraat 113, Willebroek
- **Blaasveld:** Kerk Sint-Amandus, Mechelsesteenweg 129, Blaasveld
- **Heindonk:** kerk Sint-Jan Baptist, Kerkplein 2, Heindonk
- **Tisselt:** kerk Sint-Jan de Doper, Blaasveldstraat 1, Tisselt

In de context van de huidige dynamiek in bestemmingswijzigingen worden ook de volgende gebouwen, mede behorend tot het patrimonium van de Kerkfabriek Sint Niklaas-Willebroek, in dit beleidsplan eveneens beschouwd:

- Tisselt: Stille Ruimte, gelegen aan Blaasveldstraat 16, Tisselt
- Het gebouw van de ontwijde OLV-Onbevlekt-Ontvangen kerk aan Volksstraat 55 in Klein-Willebroek, dat in erfpacht gegeven is aan De Puzzelman
- De ontwijde Sint-Jozef Ambachtsman kapel aan de Emmanuel Rollierstraat 50 in Willebroek, in bruikleen aan het Rode Kruis

Dit kerkenbeleidsplan 2025 is tot stand gekomen in overleg met de betrokken partijen en van overig verkregen informatie, waaronder:

- De Zoneploeg De Wijnstok als vertegenwoordiger van de lokale gemeenschappen, in de vorm van gesprekken met de leiding van de Zoneploeg en parochieassistente en tijdens overlegmoment op 27 november 2024.
- De resultaten van het Igemo-onderzoek 'Resultaten Procesbegeleiding Kerken Tisselt en Blaasveld', uitgevoerd in opdracht van de Gemeente Willebroek en de Kerkfabriek
- De overlegmomenten met het College van Burgemeester en Wethouders in het kader van het voorgenoemde onderzoek.
- Informatie verkregen tijdens de Studiedag Toekomst Parochiekerken VVSG van 3 oktober 2024 over neven- en herbestemming van kerken
- De bilaterale overleggen tussen Gemeente Willebroek en de voorzitter van de Kerkfabriek en vertegenwoordiger van het Bisdom.

GOEDKEURING

Het Kerkenbeleidsplan 2025 - Gemeente Willebroek werd goedgekeurd door het Aartsbisdom Mechelen-Brussel op XX XX 2025.

Het Kerkenbeleidsplan 2025 - Gemeente Willebroek werd goedgekeurd door de gemeenteraad van Willebroek op XX XX 2025.

Voor het Aartsbisdom Mechelen-Brussel,

Naam

handtekening

Voor de gemeente Willebroek,

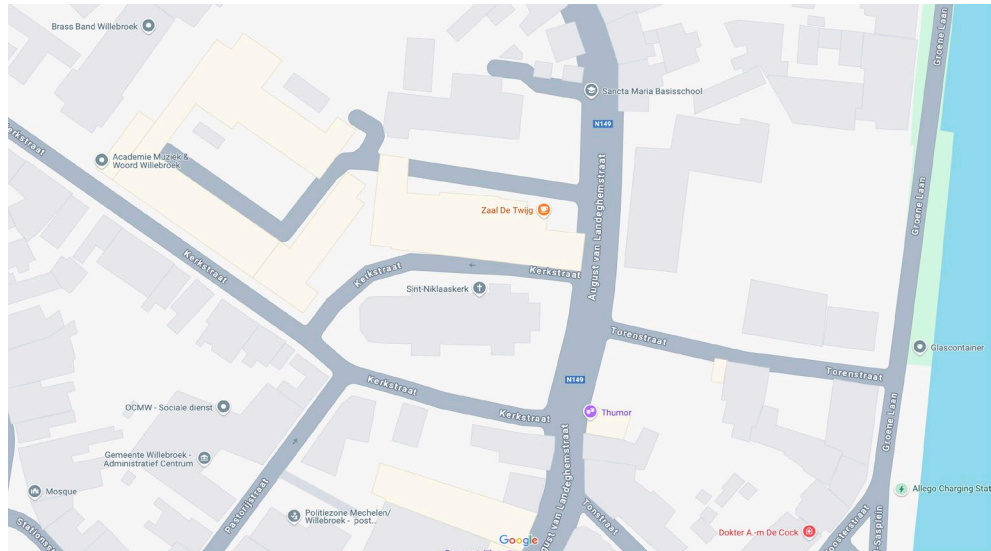
Naam

handtekening

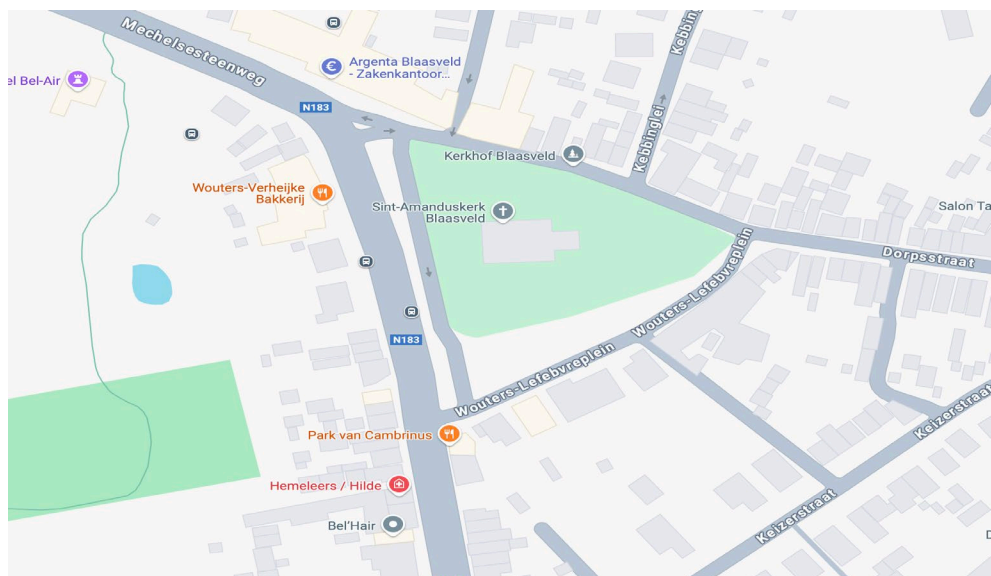
1. SITUERING KERKGEBOUWEN

De situering van elk in dit kerkenbeleidsplan opgenomen gebouw, wordt hierna aangeduid met behulp van een screenshot vanuit Google Maps.

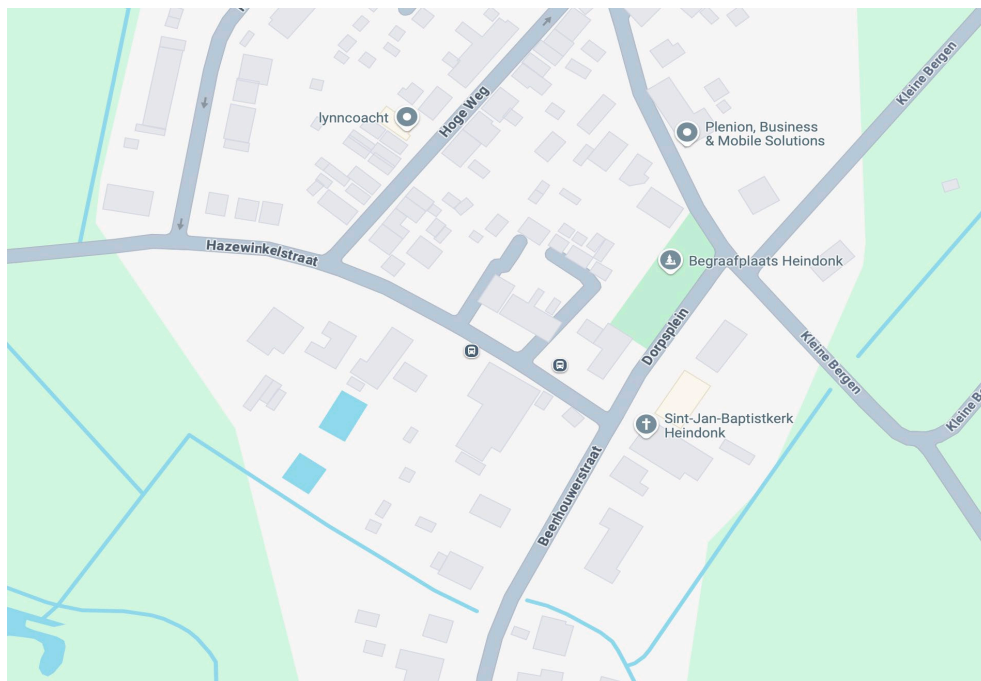
1.1. Sint-Niklaaskerk - August van Landeghemstraat 113, 2830 Willebroek

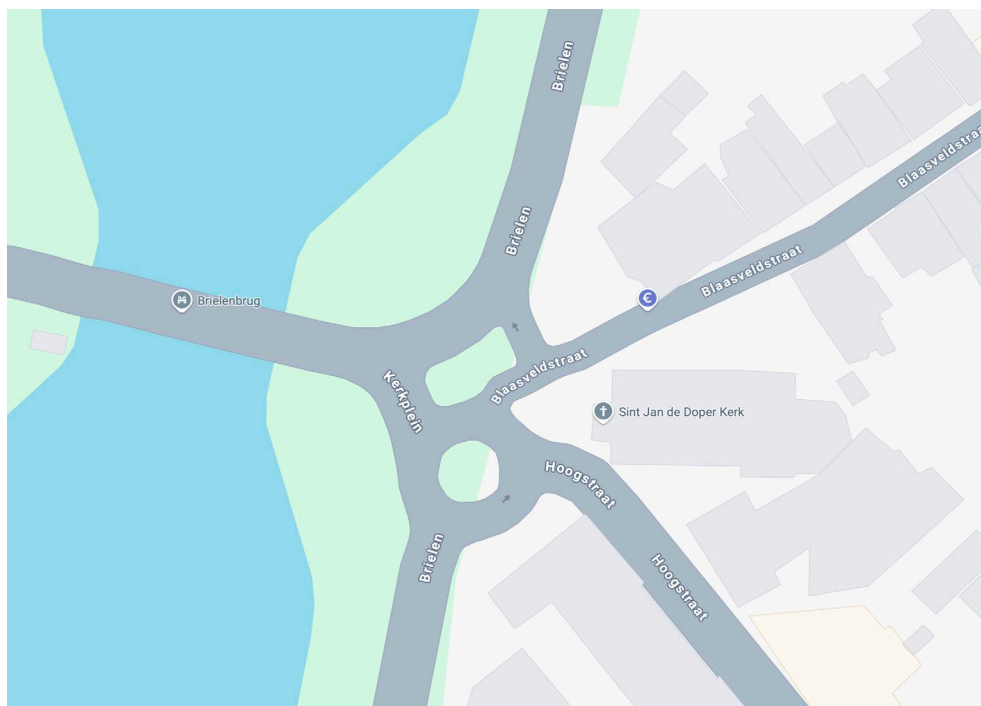
1.2. Sint-Amanduskerk - Mechelsesteenweg 129, 2830 Willebroek

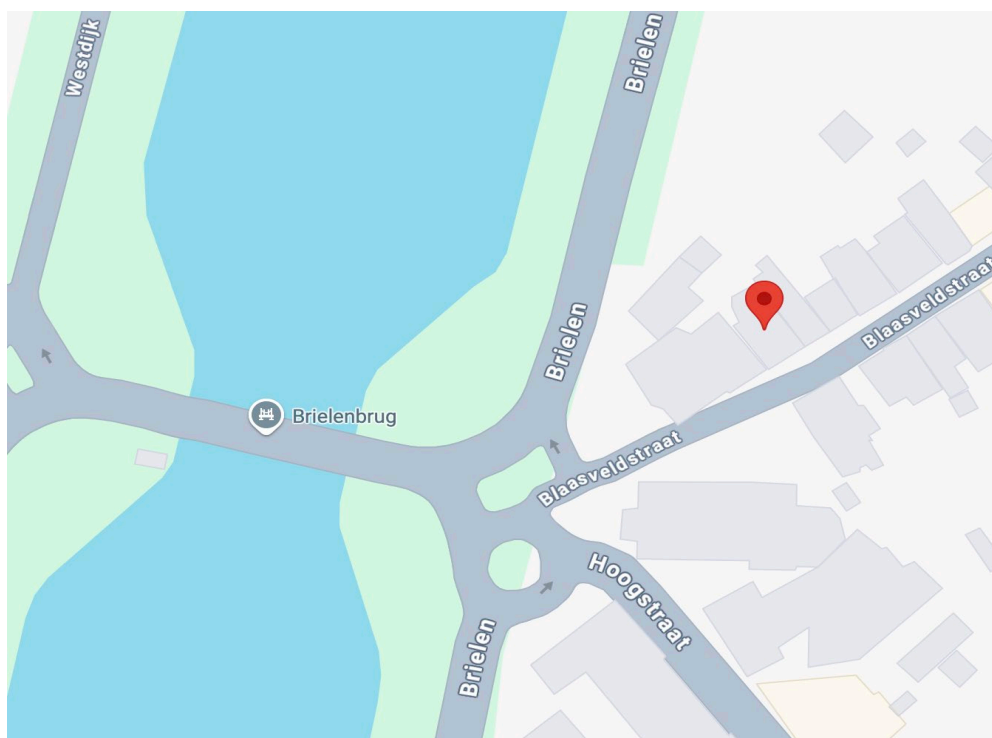
1.3. Sint-Jan-Baptist en Sint-Amanduskerk - Kerkplein 2, 2830 Heindonk

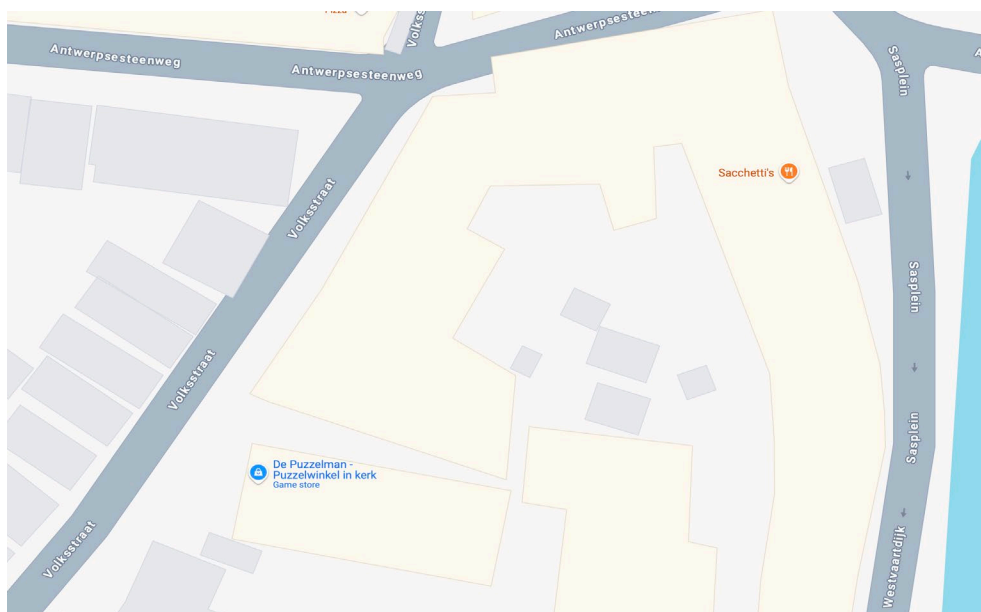
1.4. Sint-Jan-De-Doperkerk - Blaasveldstraat 1, 2830 Tisselt

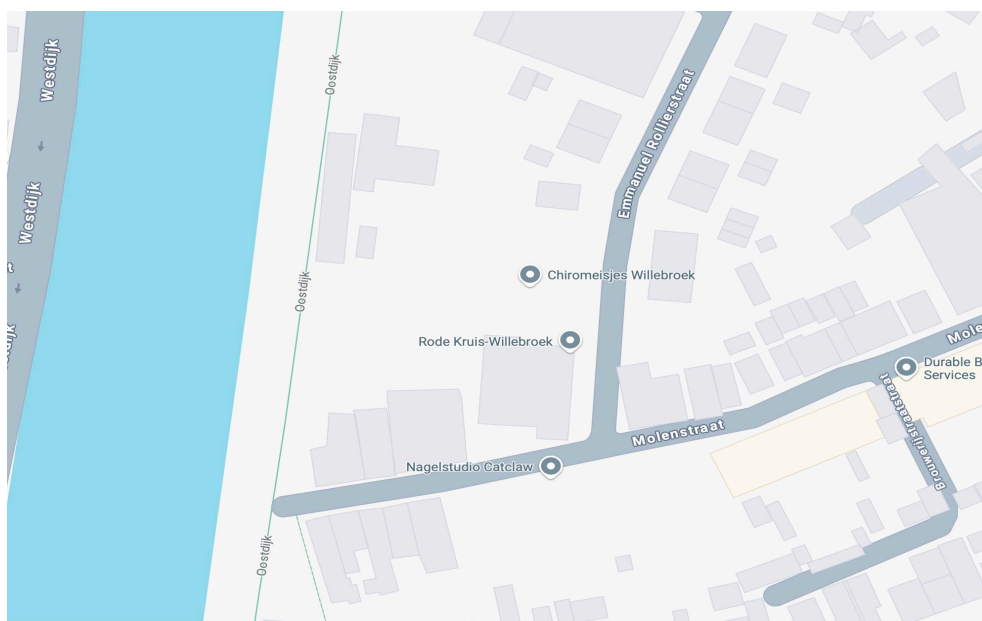
1.5. Stille Ruimte - Blaasveldstraat 16, 2830 Tisselt

1.6. OLV-Onbevlekt-Ontvangen kerk - Volksstraat 55, 2830 Klein Willebroek

1.7. Sint-Jozef Ambachtsman kapel - Emmanuel Rollierstraat 50, 2830 Blaasveld

2. Fiche per Kerkgebouw

Van elk van de gebouwen, opgenomen in dit kerkenbeleidsplan, is hierna een fiche per gebouw gegeven. Kadastrale gegevens zijn onttrokken aan het register van het onroerend erfgoed via link: <https://geo.onroerenderfgoed.be>

Lijst van beschreven gebouwen:

- Sint-Niklaas kerk, August Van Landeghemstraat 113, 2830 Willebroek
- Sint-Amandus kerk, Mechelsesteenweg 129, 2830 Blaasveld
- Sint-Jan Baptist kerk, Kerkplein 2, 2830 Heindonk
- Sint-Jan-de-Doper kerk, Blaasveldstraat 1, 2830 Tisselt

In dit hoofdstuk wordt eveneens kort aandacht besteed aan 3 gebouwen waarvan recentelijke ontwikkelingen zijn te vermelden. De laatste twee waren al eerder aan de eredienst onttrokken,

- Stille Ruimte, Blaasveldstraat 16, 2830 Tisselt
- Voormalige Sint Jozef Ambachtsman kapel, Emmanuel Rollierstraat 50, 2830 Willebroek
- Voormalige Onze-Lieve-Vrouw Onbevlekt Ontvangen kerk, Volksstraat 55, 2830 Klein Willebroek

2.1. Sint-Niklaaskerk in Willebroek

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

2.1.1. Identificatie Sint-Niklaaskerk

Naam:

Sint-Niklaaskerk

Geografische ligging:

Adres: August van Landeghemstraat 113, 2830 Willebroek
Provincie: Antwerpen

Plaats in kerkelijke structuur:

Bisdom: Aartsbisdom Mechelen-Brussel
Dekanaat: Pastorale Regio Mechelen
Parochie: Parochie de Wijnstok – Willebroek

Eigenaar:

Gemeente Willebroek

Bescherming(en)/vastgesteld:

Beschermd monument (nummer OA002579, sinds 16-09-1994),

Vastgesteld als bouwkundig erfgoed 'Parochiekerk Sint-Niklaas' sinds 05-10-2009

Status: bewaard

2.1.2. Beschrijving

Gedetailleerde beschrijving van het goed.

2.1.2.1. Cultuurhistorische waarde**Historiek:**

Gelegen op deels begraasd en ommuurd pleintje, aan de westzijde van de straat, in de as van de Torenstraat, aanplanting van lindebomen voor de kerk. Weinig gegevens beschikbaar over de bouw van de vroegste kerk: volgens de overlevering en sommige auteurs zou de toren opklimmen tot een Romeinse constructie, doch vermoedelijk werd een zandstenen, romaanse kerk opgetrokken tussen 1140 en 1180. Heden oost-west-gerichte kerk met kern in laat-romaanse/vroeg-gotische stijl uit de 12de eeuw (toren en mogelijk het oude transept); verbouwd in 1618 (heropbouw van schip) en in 1733-1744 (overwelving zijbeuken, nieuwe sacristie en voorgevel). Op drastische wijze vergroot en aangepast in 1853-1855 door J. Schadde naar ontwerp van F. Berckmans (1852). Bij de verbouwing verdween het oorspronkelijke oostkoor voor een neoromaans portaal en werd de kerk aan de westzijde verlengd met een vrij stijlloze kruisbeuk en koor.

Beschrijving:

Driebeukige kruiskerk met portaal van één travee, oostelijk transept met oorspronkelijke vieringtoren van één travee, schip van vier traveeën, westelijk transept met transeptarmen van twee smalle traveeën en koor van drie traveeën met driezijdige sluiting, lagere aanbouwsels. Toren, oud transept, schip en neo-romaanse voorgevel van zandsteen; overige 19de-eeuwse bouwonderdelen van baksteen, leien zadeldaken. Aangepaste spitsbogige en rondbogige (oostelijk transept) vensters. Vierkante toren, door middel van afgeschuinde hoeken overgaand in een octogonale zandstenen spits. Markerende kordons en spitsbogige galmgaten met driepas; beeldhouwde waterspuwers en rondbogige muuropeningen (verborgen door wijzerplaten) in de spits met steigergaten onder de met leien beklede top. Aansluitend oostelijk transept met puntgevels en hoeksteunberen, algemeen rond de 14de eeuw gesitueerd, maar wellicht ouder. Neo-romaanse oostelijke voorgevel met centrale puntgevel, aflijnende rondboogfries, geprofileerde rondboogpoort en radvenster.

In 1965 werd, bij graafwerken tijdens het vellen van de oude lindebomen, een zandstenen grafkelder met vier eiken kisten ontdekt. Een thans afgedekte trap, links tegen de kerk, geeft toegang tot deze grafkelder gesitueerd onder het vroegere koor en eertijds mogelijk toebehorend aan de familie Helman. In 2024 is bij de heraanleg van het voorplein de grafkelder open geweest en gefotografeerd.

Interieur:

Bepoeterd en overschilderd interieur met spitsbogen op kapiteel loze polygonale zuilen. Kruisribgewelven, in middenbeuk neerkomend op bewerkte consoles, koorsluiting met straalgewelf. Oostelijke transeptarm met in de zuidelijke travee doopkapel en in de noordelijke travee gedachteniskapel en toegang tot de traptoren. Boven het portaal: uitspringend eiken doksaal (tweede helft 19de eeuw) op marmeren zuilen met bladwerkkapiteel onder gebeeldhouwde symbolen van de evangelisten als consoles van de leuning. Portaal met moer- en kinderbalken. Gedenksteen achteraan in kerk: Agrandie et reconstruite partielement de 1853 à 1855.

Mobilair:

Schilderijen:

- Anna verklaart Maria de Heilige Schrift toegeschreven aan M. Coxcie (tweede helft 16de eeuw);
- Verschijning van Heilige Nicolaas aan Constantinus van C. Schut (tweede kwart 17de eeuw);
- Laatste Avondmaal van J. Van Helmont (1721);
- Vijf Blijde en Vijf Droeve Mystериën van P. Van Huffel (circa 1795).

Heiligenbeelden uit de 18de eeuw en de eerste helft van de 19de eeuw:

- Nis (18de eeuw) met beeld van Sint-Anna-ten-Drieën
- Nis (18de eeuw) met beeld Onze-Lieve-Vrouw met Kind uit de 17de eeuw.

Hoofdaltaar, biechtstoel en preekstoel uit de 18de eeuw.

Eiken triomfkruis met symbolen van de evangelisten (15de eeuw).

Glasramen, voorstellend Het Sacrament van het Doopsel, geplaatst tegen de muur bij doopvont en afkomstig uit de afgebroken kerk Heilig Kruis (20ste eeuw), van kunstenaar Louise Van Tricht - Pauwels

2.1.2.2. Architecturale mogelijkheden

De kerk is van het basilicaal type waarbij de oriëntatie echter werd omgedraaid tijdens de grote verbouwing/uitbreiding medio 19de eeuw. De kerk telt hierdoor, naast het schip met

twee zijbeuken, zowel oostelijk als westelijk een transept, een westelijk koor en oostelijke vieringtoren ter hoogte van de kruising van het schip met het oorspronkelijke transept.

Ten zuiden van het koor bevindt zich een afgesloten rechthoekige sacristie met in het verlengde, rondom het westelijk koor, nog een kleine bergruimte en sanitaire ruimte. Ten noorden bevindt zich een eveneens rechthoekige technische ruimte (spiegelbeeld), met aansluitend een tweede grotere berging die de rondgang om het koor ten westen sluit. Beide blokken zijn toegankelijk vanuit de kerk met telkens een deur ter afsluiting. De sacristie is ook langs de buitenzijde afzonderlijk toegankelijk via een klein sas tussen sacristie en berging.

Het schip en de zijbeuken beslaan vier traveeën, het westelijk transept twee kleinere traveeën en het oostelijke een grotere travee. Het westelijke koor bestaat uit drie rechte traveeën naast een polygonale (driezijdige) absis.

De totale lengte van de kerk, van oostportaal tot absis, meet ongeveer 61 m. De breedte, exclusief transepten, meet circa 16,5 m. Ter hoogte van de transepten is dit 24,5 m.

Gelet op de typologie van de kerk (basilicaal type), is een 'klassieke' opdeling mogelijk. Het koor, de beide transepten en beide zijbeuken kunnen van het schip (en elkaar) worden afgescheiden. Ook een verdere opdeling per travee behoort binnen dit klassieke type kerk uiteraard tot de mogelijkheden. Daarnaast zijn er sowieso reeds meerdere ruimtes rondom het oostelijk koor die vandaag makkelijk af te sluiten zijn door middel van de bestaande toegangsdeuren tot deze ruimten.

Een verregaande fragmentering is dus in principe mogelijk maar weinig opportuun aangezien de kerk als hoofdfunctie bestemd blijft voor de erediensten (geen neven- of herbestemming), én het een beschermd monument betreft. Beide beperkende factoren zijn cruciaal voor de architecturale mogelijkheden. Deze blijven hierdoor eigenlijk beperkt tot een eventuele herinrichting van de reeds bestaande afgesloten ruimtes rondom het koor. Hier is een (beperkte) herinrichting mogelijk, bijvoorbeeld door het samenvoegen van ruimtes of net verder fragmenteren, herverdelen, en dergelijke. Het koor, schip met zijbeuken en beide transepten bieden weinig mogelijkheden onder de huidige omstandigheden en vooruitzichten (behoud kerk voor erediensten en bescherming als monument).

2.1.2.3. *Bouwfysische toestand*

De kerk werd aan het eind van het eerste decenium van de 21e eeuw reeds deels gerestaureerd. Daarbij werden de toren (binnen- en buitenzijde) en daken (ganse kerk) aangepakt. Een dossier voor de restauratie van de rest van de kerk (schip, koor, glasramen, voorportaal...) werd eind 2014 ingediend bij Onroerend Erfgoed voor het bekomen van een restauratiepremie. Daarbij werd de melding bekomen, dat de kerk in aanmerking komt voor een premie (ref. 4.003/10000/R1766.2). Een verdere stand van zaken kan voorlopig niet gegeven worden.

Het interieur van de kerk werd in 2011 volledig vernieuwd: volledige herschildering, nieuwe hedendaagse inrichting en nieuw kerkmeubilair. De elektriciteit werd vernieuwd met LED-verlichting en de verwarmingsinstallatie werd vernieuwd. Echter, de lichtinstallatie is aan herziening toe vanwege het ontbreken van lichtschakelaars op strategische plaatsen. De verlichting is op enkele plaatsen nog aan te passen aan de behoefte.

Door vochtinslag is er in het achterste deel van de kerk, ter hoogte van de toren behoorlijk schade aan schilder en pleisterwerk. Dit kan pas worden hersteld nadat de oorzaak van de inwatering is verholpen. Dit komt mogelijks door vastgestelde waterdoorlating in de bovenste stenen van de torenspits, al dan niet in combinatie met te korte klankborden aan de zuidkant. Aan de noordoostelijke zijde, aan de schouderstukken onder het dakbeschoot, is er een groot gat ontstaan dat mogelijks een verklaring kan zijn voor het vocht in die hoek van het gebouw. Het onderzoek is lopende en is in handen van de gemeente.

Er zijn recentelijk nieuwe afspraken gemaakt tussen gemeente en Kerkfabriek om klein onderhoud aan de buitenschil sneller op te lossen.

Monumentenwacht heeft op 7-12-2023 een **inspectie binnen** (referentie: 10274-2023-I) uitgevoerd. De conclusie is dat de algehele toestand redelijk is en dat er heel wat zichtbare schade is als gevolg van de gebreken aan de buitenschil. De vooral klimaatgerichte schade kan pas zinvol worden aangepakt als de buitenschil terug in orde is. Schrijnwerk en beglazing zijn in slechte staat.

Monumentenwacht heeft aansluitend begin 2024 een **inspectie buiten** (referentie: 10274-2024-B) uitgevoerd. De conclusie is dat, hoewel de algehele toestand redelijk is, er toch een kans is op gevolgschade. De regenafvoer verdient aandacht. Met name draagconstructie en overspanning zijn in slechte staat, waarvan enkele schouderstukken in zeer slechte staat, met kans op vallende brokstukken, met potentieel gevaar voor passanten. De geconstateerde rookgaslekkage in het rookgasafvoerkanaal is met voorrang opgelost.

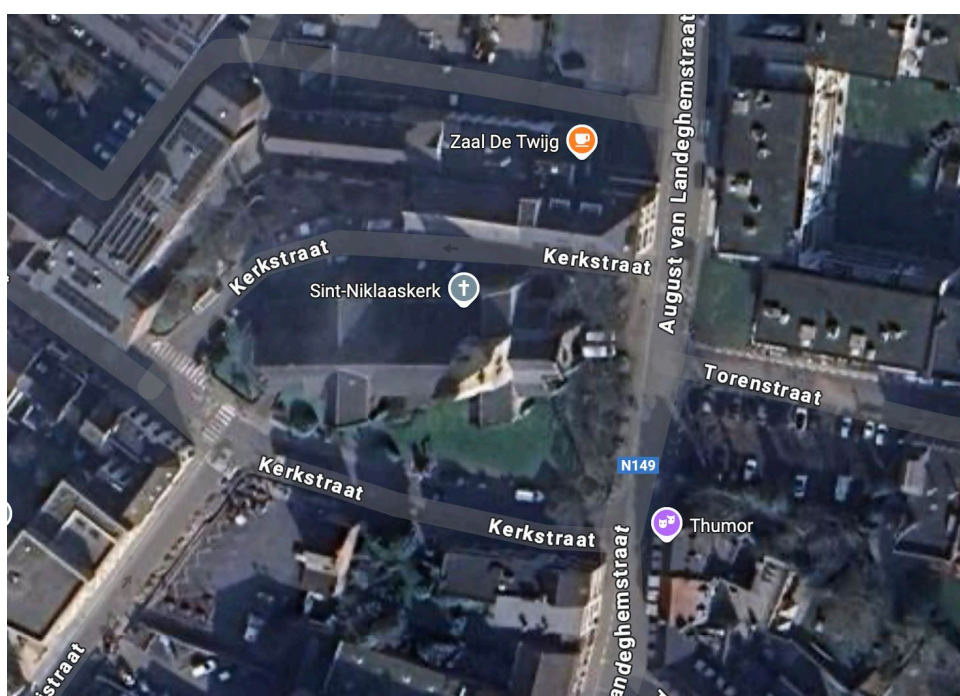
De kerk is toegankelijk voor mindervaliden/rolstoelgebruikers. Er is een eenvoudige, standaard sanitaire voorziening (niet aangepast aan andersvaliden).

In 2024 is het voorplein heraangelegd, waarmee de toegang naar de kerk veiliger is geworden (minder struikelgevaar).

kerk een lange voorgeschiedenis kent (Romaans van oorsprong). Het advies luidde bijgevolg om bij een latere herinrichting van de directe omgeving, het groene karakter sowieso te behouden. Er heeft een heraanleg van het pleintje bij de ingang van de kerk plaatsgevonden, mede ingegeven door de slechte staat van de bestrating, die aanleiding tot valpartijen had gegeven.

Wanneer wordt uitgezoomd valt vooral op dat de toegang tot de kerk via het oostportaal via de Torenstraat uitkijkt op het kanaal van Willebroek. Aan de overzijde van de straat die aan de oostkant langs de kerk loopt, de August Van Landeghemstraat, is een nieuw appartementencomplex met ondergrondse parking verschenen met enkele kleine commerciële activiteiten op het gelijkvloers.

Een en ander maakt duidelijk dat de ruimte rondom de kerk duidelijk gedefinieerd staat als openbare ruimte en de functie van plein kan vervullen, waarbij de kerk het ankerpunt vormt.

Uittreksel luchtfoto: Google maps

2.1.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De Sint-Niklaaskerk is aangeduid als centrumkerk voor Parochie De Wijnstok. Voor wat betreft het actueel liturgisch gebruik, zie hoofdstuk 3 van dit kerkenbeleidsplan.

Voor de Sint-Niklaaskerk wordt niet gezocht naar een neven- of herbestemming. Deze kerk behoudt, als centrale parochiekerk, nadrukkelijk haar liturgische functie. Daarnaast versterkt medegebruik door derden valorisatie van het kerkgebouw, hetgeen inmiddels meermaals gerealiseerd door gebruik voor diverse evenementen, zoals concerten. Toelating van niet liturgisch gebruik is wel telkens tegen de achtergrond van de hoofdfunctie van het gebouw.

Naar de toekomst toe vraagt vooral de groene ruimte rondom de kerk om verdere herinrichting. Er is zeer recent een nieuw pleintje aangelegd met oog op maximale ontharding. De Kerkstraat aan de noordzijde van de kerk is heraangelegd, evenals de parkeervakken. Verdere afwerking en groenaanleg moet nog plaatsvinden. Aangezien het

hier publiek domein betreft, zal dit dossier vanuit de gemeente getrokken worden. Uiteraard wenst het kerkbestuur hierbij evenzeer betrokken te worden en ook het advies van Onroerend Erfgoed is cruciaal voor de verdere uitwerking van dit project, zowel met het oog op de kerk zelf (beschermd monument), als op de restanten van het nog aanwezige vroegere kerkhof (beperkte bodemkundige ingrepen).

2.2. Sint-Amandus in Blaasveld

2.2.1. Identificatie Sint-Amandus kerk

Naam:

Sint-Amandus

Geografische ligging:

Mechelsesteenweg 129, 2830 Willebroek (Blaasveld)

Provincie: Antwerpen

Plaats in kerkelijke structuur:

Bisdom: Aartsbisdom Mechelen-Brussel

Dekenaat: Pastorale Regio Mechelen

Parochie: Parochie de Wijnstok - Willebroek

Eigenaar:

Kerkfabriek Sint-Niklaas Willebroek

Bescherming(en)/vastgesteld:

Niet beschermd.

Vastgesteld als bouwkundig erfgoed 'Parochiekerk Sint-Amandus' sinds 05-10-2009 (status: bewaard)

2.2.2. Beschrijving

Gedetailleerde beschrijving van het goed.

2.2.2.1. Cultuurhistorische waarde

Historiek:

Georiënteerde neogotische kerk met ouder koor omgeven door een omhaagd kerkhof. Waarschijnlijk ontstond de parochie Blaasveld op het einde van de 12de eeuw als afhankelijkheid van Heffen (zie zelfde patroonheilige). Een zelfstandige bidplaats werd in 1323 opgericht door Rudolf Pipenoy, heer van Blaasveld. De kerk werd verschillende keren verwoest en heropgebouwd waarbij vorm en uitzicht wijzigden. Na de zware beschadiging in 1914 tijdens de gevechten om het Fort van Breendonk, werd de kerk in 1922 volgens het 19de-eeuws uitzicht gereconstrueerd naar ontwerp van E. Careels.

Beschrijving:

Longitudinale kerk met basilicale opstand, westtoren van vier geledingen geflankeerd door halfronde rouwkapel (ten zuiden) en vroegere doopkapel (ten noorden), driebeukig schip van vier traveeën, transept van één travee en lager koor met twee rechte traveeën en een vijfzijdige sluiting, rechthoekige bergplaats ten noorden en dito sacristie ten zuiden van het koor.

Interieur:

Baksteenbouw met sporadisch gebruik van natuursteen onder leien bedaking. In toren met portaal en doksaal: schouderboogdeur onder spitsbogig bovenlicht met calvarie (glas in lood). Bepoeterd en beschilderd interieur, eertijds met neogotische beschildering; tongewelf in het koor, kruisribgewelven in schip en zijbeuken. Spitsboogarcaden op zuilen met koolbladkapiteel en achzijdige arduinen sokkel. Koor met lange koorhals en hoger gelegen hoogkoor (zeven treden) waaronder zich de grafkelder van de familie de Prant bevond, volgens F. Donnet mogelijk een rest van een oude krocht.

Meubilair:

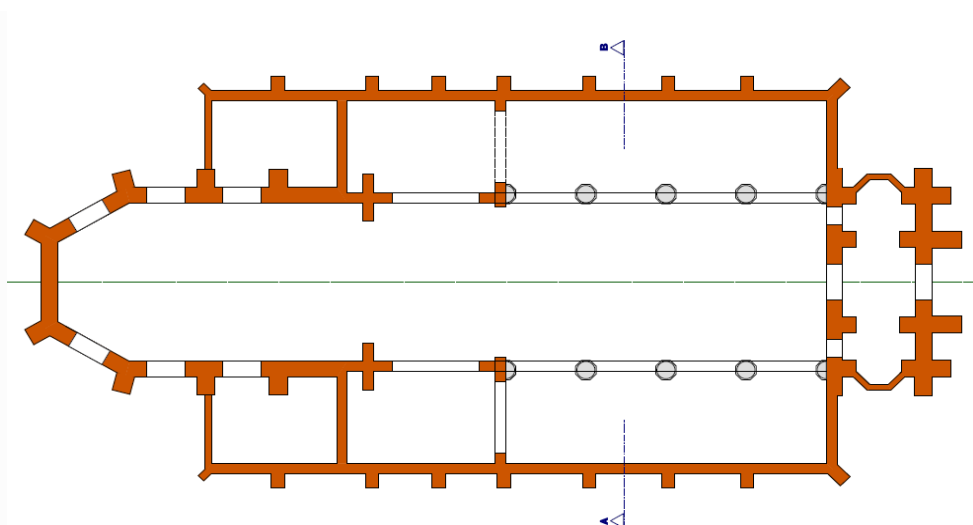
Rijk interieur, waarvan de historische waarde nader moet onderzocht worden. Schilderijen van de Vlaamse School (eind 16e, 17e en 18de eeuw). Houten beelden: Sint-Anna-ten-Drieën en Jezus aan het Kruis uit de 16de eeuw, Heilige Amandus uit de tweede helft van de 17de eeuw. Barok hoofdaltaar uit de eerste helft van de 18de eeuw; neogotische zijaltaren van circa 1865. 18de-eeuwse, eiken biechtstoelen en koorgestoelte. Arduinen doopvont met jaartal 1543 in het koor. Aan het altaar en de lezenaar bleven twee medaillons van de preekstoel (eerste helft 18de eeuw) bewaard. 17de-eeuwse grafstenen.

2.2.2.2. Architecturale mogelijkheden

De kerk is van het basilicaal type met een schip en twee lagere zijbeuken, een transept (gelijke hoogte met schip en zijbeuken), een lager koor en westtoren. Het koor eindigt op een polygonale (vijfhoekige) absis.

Ten zuiden van het koor bevindt zich een afgesloten rechthoekige sacristie, ten noorden een eveneens rechthoekige bergruimte (spiegelbeeld). Beide zijn toegankelijk vanuit de kerk. Langs de buitenzijde bevindt zich oostelijk tegen de noordelijke bergruimte nog een afzonderlijke werkruimte, in gebruik door de gemeentelijke diensten (beheer begraafplaats rondom de kerk). Deze is enkel van buitenaf te bereiken en maakt geen interne verbinding met het kerkgebouw.

Het schip en de zijbeuken beslaan vier traveeën, het transept een travee en het oostelijke koor twee rechte traveeën, naast de polygonale absis.

Grondplan kerk Blaasveld

De totale lengte van de kerk, van toren tot absis, meet ongeveer 42 m. De breedte, exclusief steunberen, meet circa 19 m.

Gelet op de typologie van de kerk (basilicaal type), is een 'klassieke' opdeling mogelijk. Het koor, transept en beide zijbeuken kunnen van het schip (en elkaar) worden afgescheiden. Ook een verdere opdeling per travee behoort binnen dit klassieke type kerk uiteraard tot de mogelijkheden. De sacristie en noordelijke bergruimte zijn reeds afgezonderd van de rest

van de kerk en vandaag makkelijk af te sluiten door middel van de bestaande toegangsdeuren tot deze ruimten.

Het koor van de kerk, van oudere datum (17de-18de eeuw), wordt in twee delen verdeeld door de aanwezigheid van een aanzienlijk hoogteverschil waarbij het oostelijk deel hoger gelegen is. Dit absidiale einde en de laatste travee zijn van de eerste travee van het koor en de rest van de kerk gescheiden met een niveauverschil van meer dan een meter. Dit kan de inrichting van deze ruimte bij afscherming deels hypothekeren, en bepaalt alleszins verder de mogelijkheden tot het plaatsen van eventuele scheidingswanden in dit oostelijk deel van de kerk,

De westtoren heeft reeds een afgezonderd drieledig gelijkvloers, dienstdoend als inkomzas, waarbinnen zich ook de toegang tot het oksaal en de toren zelf bevinden.

2.2.2.3. *Bouwfysische toestand*

De kerk werd in 2013 het laatst geïnspecteerd door Monumentenwacht (inspectienummer A-73/12200/2013/B).

Conclusie van het inspectieverslag is dat de kerk geen ernstige structurele gebreken kent, maar in een matige staat van onderhoud verkeert. Vooral de toren vraagt om verder onderhoud en verdere controle van het metselwerk (regenzijde). Ook de bedaking, de goten en het buitenschrijnwerk dienen hersteld te worden om verdere vervolgschade te voorkomen. Kleinere reparaties kunnen volgens het rapport best niet langer uitgesteld worden in dit licht.

Naast de staat van de kerk wordt ook gewezen op de beperkte toegankelijkheid. Dit belemmert niet enkel de inspectie zelf, maar uiteraard ook het noodzakelijke onderhoud van de kerk. Zo wordt aanbevolen de goten veilig beloopbaar te maken door onder meer het plaatsen van ladderhaken.

Andere dringende herstellingen, voorgesteld door Monumentenwacht, betreffen het dichten van een aantal lekken, het opnieuw stevig bevestigen van de bliksembeveiliging, de controle op en het herstel van loszittend metselwerk van de toren (regenzijde), de spits tijdelijk waterdicht aanwerken alsook de zoldervloer ruimen en plaatselijk herstellen.

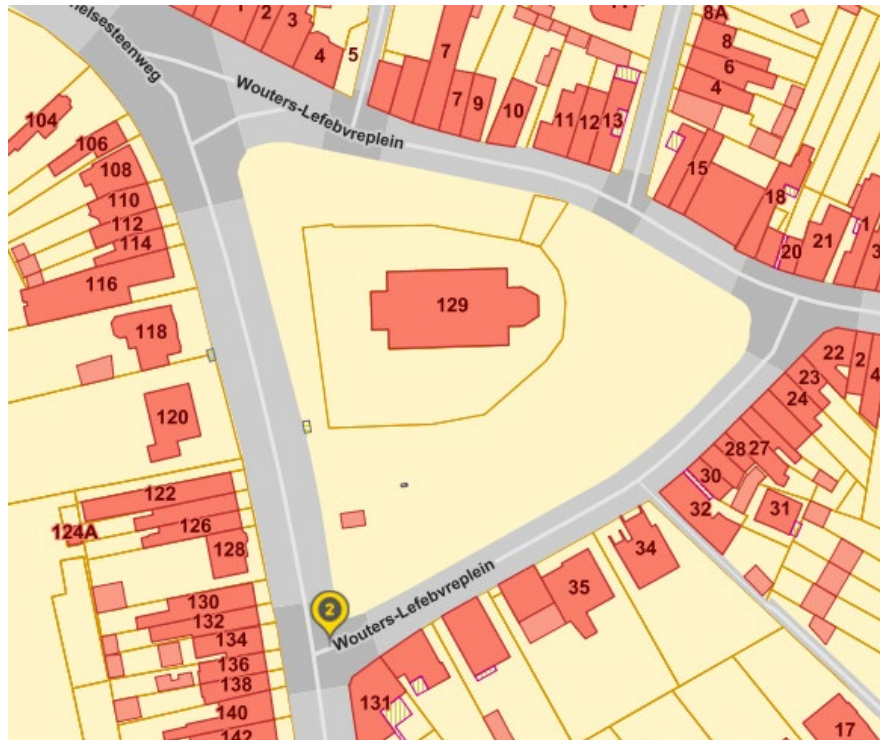
Daarnaast wordt nog een reeks aanbevelingen gedaan op korte en langere termijn, zowel naar bereikbaarheid als instandhouding en duurzaam onderhoud toe.

Hiervoor moet een prioriteitenplan en een tijdsplanning opgemaakt worden, rekening houdend met de inhoudelijke oriëntaties van het kerkenplan.

Sedert het laatste inspectieverslag van Monumentenwacht werden de daken en de dakgoten hersteld waar nodig. Alle bestaande lekken zijn gedicht.

De kerk is toegankelijk voor rolstoelgebruikers.

2.2.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

Uittreksel kaart: Geopunt Vlaanderen

De Sint-Amanduskerk bevindt zich in het centrum van de Willebroekse deelgemeente Blaasveld, op het kruispunt van enkele belangrijke wegen. Ten westen van de kerk ligt de Mechelsesteenweg, een voormalige provincieweg (N183) en nog steeds de belangrijke verbindingsweg tussen Blaasveld en Willebroek. Voor Willebroek zelf is dit een belangrijke toevalsweg vanuit het oosten (Mechelen).

Ter hoogte van de kerk kruist deze weg met het Wouters Lefèbvreplein (verderop Dorpsstraat), de belangrijkste ontsluitingsweg voor het oostelijke deel van Blaasveld, alsook vanuit de andere deelgemeente Heindonk.

Daarmee situeert de kerk zich ook ter hoogte van een van de belangrijkste kruispunten van de deelgemeente Blaasveld, wat haar centrale ligging en positie als landmark verder onderstreept.

De kerk zelf is nog steeds omgeven door een 'kerkhof'. De begraafplaats voor deelgemeente Blaasveld bevindt zich dus nog steeds in het hart van het dorp, en is nog steeds in gebruik. Dit maakt dat de kerk, hoewel centraal gelegen binnen Blaasveld, een erg groene directe omgeving kent. Rondom het kerkhof, licht verhoogd binnen de omgeving, bevindt zich immers een gordel van relatief oude, grote loofbomen (voornamelijk beuken). Daaromheen bevinden zich de vermelde straten, met aan deze straten een bebouwing die in hoofdzaak bestaat uit gesloten bebouwing (rijwoningen).

Ten zuiden van het kerkhof is een basketbalplein te vermelden, gelegen tussen het kerkhof en Wouters Lefèbvreplein. Ten westen bevinden zich tussen de toegang tot het kerkhof en de kerk enkele parkeerplaatsen, door een groenstrook verder afgeschermd van de

Mechelsesteenweg die hier passeert. Aan de overzijde van deze weg, tegenover de toegang tot de kerk, bevinden zich enkele waardevollere gebouwen, met name het oude gemeentehuis en de oude pastorie van Blaasveld. Beide zijn, net als de kerk, vastgesteld als bouwkundig erfgoed maar genieten geen bescherming. Hier bevindt zich ook een halte van De Lijn. Deze gebouwen zijn ondertussen verkocht aan een private ondernemer. Deze zal hier appartementen bouwen met behoud van de voorgevels en het dorpszicht.

Achter deze beide gebouwen strekt zich het gemeentelijk openbaar park 'Bel-Air' uit, direct aansluitend op de vallei van de Zwarte Beek. Door de transparantie omheen deze gebouwen, wordt op deze wijze een groene verbinding gelegd tussen de kerkomgeving, het park en de beekvallei.

Belangrijk te melden is dat meerdere gemeentelijke projecten lopende zijn rond de onmiddellijke omgeving van de kerk. Al deze projecten worden op elkaar afgestemd. Ook het project rond de nevenbestemming voor deze kerk wordt vanuit de gemeente opgevolgd vanuit dit perspectief.

Volgende projecten hebben een impact op de onmiddellijke omgeving, en bijgevolg ook de toekomstperspectieven voor de kerk:

- Herinrichting begraafplaatsen: een ontwerp is in opmaak voor alle begraafplaatsen op het grondgebied van de gemeente. Het betreft een ontwerp gericht op enerzijds enkele ingrepen op kortere termijn (ontknekelingen,...) maar eveneens op lange termijn (25 jaar en meer). Bedoeling is te komen tot een ontwerp dat een langetermijnvisie voor de begraafplaats vooropstelt. De kerk wordt hierin, door haar centrale plaats binnen de begraafplaats, uiteraard meegenomen.
- Herinrichting dorpsplein Blaasveld (en doortocht N183). Ook voor de ruimere omgeving is een project opgestart. Hierbij zal de ruimere context van de kerk worden bekeken, met name de volledige openbare ruimte rondom het Wouters Lefèbvreplein alsook de Mechelsesteenweg (vanaf de Vredesbrug tot de Ten Bergstraat). De kerk zal ook in dit ontwerp een sleutelrol spelen.
- Herinrichting parkgebied Bel-Air: dit project is reeds in uitvoering en richt zich op de groene zone aan de overzijde van de Mechelsesteenweg, achter de bebouwing. Gelet op de ruimtelijke verbinding met de directe kerkomgeving, is ook hier een impact voelbaar. Onder meer het hersituëren van de parkeerplaatsen voor de kerk maakt hier deel van uit (verplaatst naar de rand van het parkgebied).

Het kasteel Bel-Air zelf maakt deel uit van het gemeentelijk patrimonium voor vrijetijdsbesteding. De functies hiervan worden momenteel binnen een veel ruimer project eveneens herbekeken, en kunnen een impact hebben op de functies gekoppeld aan een eventuele neven- of herbestemming voor de kerk zelf, gelet op de nabijheid van beide gebouwen en hun gerichtheid op het sociale weefsel binnen Blaasveld. Ook dit gebouw werd ondertussen via een erfpachtovereenkomst overgedragen aan een private ondernemer. Deze zal hier een business to business locatie in onderbrengen.

Dit alles maakt duidelijk dat de kerk, met haar centrale rol binnen het weefsel van Blaasveld, een cruciale rol zal spelen in tal van projecten gesitueerd in haar omgeving. De relatie van de kerk met haar ruimtelijke context is zeer sterk verankerd in al deze projecten.

Uittreksel kaart: Google maps

Uittreksel luchtfoto: Google maps

2.2.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Voor wat betreft gedetailleerde gegevens omtrent het actueel liturgisch gebruik, zie hoofdstuk 3 van dit kerkenbeleidsplan.

In de kerk van Blaasveld zijn er bij gelegenheid andere activiteiten buiten de erediensten (bvb. Sint-Hubertusviering, ...). Deze activiteiten maken veelal deel uit van de traditie van de plaatselijke dorpsgemeenschap.

In de toren van de kerk zijn antennes voor openbare digitale diensten buiten zicht opgesteld. De dakbedekking van de torenspits is daartoe noodzakelijkerwijs aangepast.

2.3. Sint-Jan-Baptist en Sint-Amanduskerk in Heindonk

2.3.1. Identificatie Sint-Jan Baptist en Sint-Amandus kerk

Naam:

Sint-Jan-Baptist en Sint-Amanduskerk

Geografische ligging:

Dorpsplein 2, 2830 Willebroek (Heindonk)

Provincie: Antwerpen

Plaats in kerkelijke structuur:

Bisdom: Aartsbisdom Mechelen-Brussel

Dekenaat: Pastorale Regio Mechelen

Parochie: Parochie de Wijnstok - Willebroek

Eigenaar:

Kerkfabriek Sint-Niklaas Willebroek

Bescherming(en)/vastgesteld:

Niet beschermd, wel vastgesteld als bouwkundig erfgoed 'Parochiekerk Sint-Jan-Baptist en Sint-Amandus' sinds 05-10-2009 (status: bewaard)

Gelegen binnen gewestplanbestemming 'Woongebied met cultureel, historische en/of esthetische waarde'

Gelegen in onmiddellijke nabijheid (< 25 m) van het beschermd monument 'Gemeentehuis Heindonk', beschermd op 12-06-1986 (nummer: OA002582)

2.3.2. Beschrijving

Gedetailleerde beschrijving van het goed.

2.3.2.1. a) Cultuurhistorische waarde**Beschrijving:**

Gelegen in de as van de Hazewinkelstraat. Georiënteerde, neogotische, driebeukige kerk van zes traveeën met een koor van twee rechte traveeën en een driezijdige sluiting, van 1854-1856 naar ontwerp van F. Berckmans; sterk beschadigd tijdens de Eerste Wereldoorlog, toren naar verluud heropgebouwd.

Sobere baksteenbouw met dubbele tandlijst en sober gebruik van witte natuursteen, onder één zadeldak. Voorgevel ter hoogte van middenbeuk verhoogd als puntgevel met aandak en muurvlchtingen, overgaand in de ranke polygonale toren met steigergaten en leien spits. Ritmerende versneden steunberen. Spitsboogvensters in voorgevel met maaswerk, in de zijbeuken met ruitvormige metalen roedeverdeling.

Interieur:

Neogotisch bepleisterd en beschilderd interieur met spitsbogen op kapiteelloze zuilen; kruisribgewelven met sluitstenen op consoles.

Mobilair:

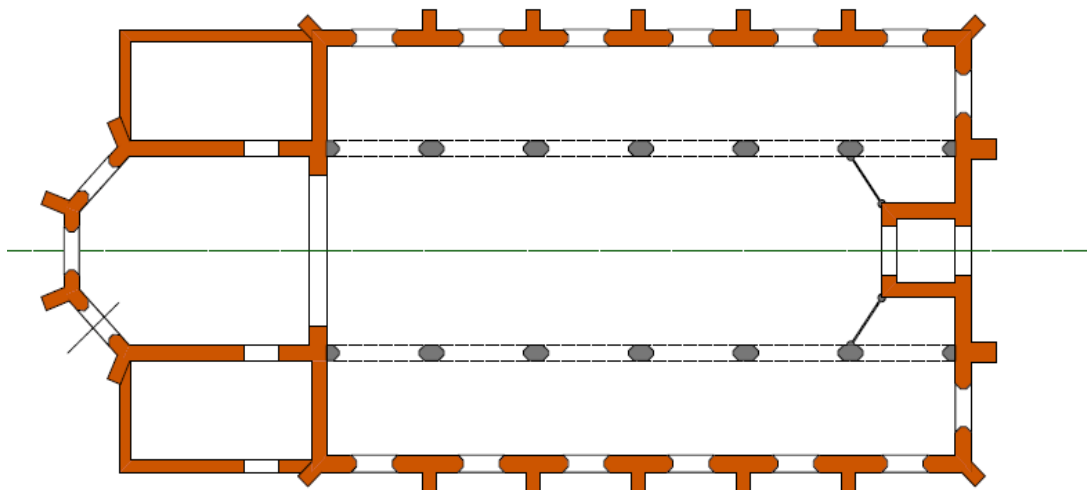
Overwegend neogotisch uit de tweede helft van de 19de eeuw. Ecce Homo van gepolychromeerd hout van circa 1700, beeld van de Heilige Johannes de Doper (18de eeuw) en Heilige Cornelius (eerste helft 19de eeuw) van hetzelfde materiaal. Voorgevel met glasramen van 1929.

2.3.2.2. b) Architecturale mogelijkheden

De kerk is van het eenvoudig basilicaal type met een schip en twee zijbeuken onder een zadeldak en een koor eindigend op een polygonale (driezijdige) absis. Er is geen transept. De toren bestaat uit een verhoging in de westgevel (voorgevel).

Het schip en de zijbeuken beslaan zes traveeën, het koor twee rechte traveeën, naast de polygonale absis.

Ten zuiden en noorden van het koor bevindt zich een afgesloten rechthoekige ruimte met verlaagd dak (in spiegelbeeld). Beide zijn toegankelijk vanuit de kerk. Aangezien er geen afzonderlijke westtoren is, bevindt zich hieronder geen (noemenswaardige) ruimte, enkel een klein inkomsas onder de als toren verhoogde voorgevel.

Grondplan kerk Heindonk

De totale lengte van de kerk, van westgevel tot absis, meet ongeveer 31 m. De breedte meet circa 13,5 m.

Gelet op de typologie van de kerk (basilicaal type), is een 'klassieke' opdeling mogelijk, maar er moet gelet worden op de eerder bescheiden afmetingen van de kerk. Het koor en beide zijbeuken kunnen van het schip worden afgescheiden. Ook een verdere opdeling per travee behoort binnen dit klassieke type kerk uiteraard tot de mogelijkheden, maar hier dient zeker rekening te worden gehouden met de beperkte afstand tussen de traveeën onderling (< 4 m). De beide ruimten die het koor begrenzen zijn reeds afgezonderd van de rest van de kerk en vandaag makkelijk af te sluiten door middel van de bestaande toegangsdeuren tot deze ruimten.

Het koor is slechts licht verhoogd ten opzichte van het schip (een trede), wat de afschermingsmogelijkheden hier zeker ten goede komt. Ter hoogte van de toren bevindt zich op het gelijkvloers een klein inkomsas met meteen aansluitend een trap die toegang geeft tot het (kleine) oksaal en de toren.

2.3.2.3. *Bouwfysische toestand*

De kerk werd in 2012 het laatst geïnspecteerd door Monumentenwacht (inspectienummer A-73/10620/2012/B).

Conclusie van het inspectieverslag is dat de kerk in een slechte staat van onderhoud verkeert. De bedaking, de goten en het buitenschrijnwerk dienen hersteld en/of vernieuwd te worden om ernstige vervolgschade te voorkomen. De slechte bereikbaarheid belemmert echter een goed onderhoud ernstig, alsook de inspectie.

Naast de staat van de kerk wordt immers ook gewezen op de beperkte toegankelijkheid. Dit belemmert niet enkel de inspectie zelf, maar uiteraard ook het noodzakelijk onderhoud van de kerk. Zo wordt aanbevolen de goten veilig beloopbaar te maken door onder meer het plaatsen van ladderhaken. Maar ook het aanbrengen van veilige ladders, werkvloeren, een degelijke borstwering, veilige loopbruggen en dergelijke worden in dit kader als dringend vooropgesteld.

Andere dringende herstellingen, voorgesteld door Monumentenwacht, betreffen het dichten van een aantal lekken (herstellen van de leibedekking), het herstellen (of vernieuwen) van het torenluik, het kruis inclusief bevestiging herstellen, de goten ruimen en vernieuwen, voldoende uitzetmogelijkheden voorzien, de afwatering verbeteren en de afzaten van de steunberen vernieuwen.

Daarnaast wordt nog een reeks aanbevelingen gedaan op korte en langere termijn, zowel naar bereikbaarheid als instandhouding en duurzaam onderhoud toe.

Hiervoor moet een prioriteitenplan en een tijdsplanning opgemaakt worden, rekening houdend met de inhoudelijke oriëntaties van het kerkenplan.

Sedert het laatste inspectieverslag van Monumentenwacht werden de nodige herstellingen gedaan aan de daken en de dakgoten. Het torenluik werd hersteld en de bestaande lekken werden gedicht. Globaler herstel van de daken dringt zich op.

De kerk is toegankelijk voor mindervaliden/rolstoelgebruikers.

Er is in de kerk geen sanitair aanwezig; er zijn geen aansluitingen daartoe (Pidpa).

2.3.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

Uittreksel kaart: Geopunt Vlaanderen

Uittreksel kaart: Google maps

Heindonk is een relatief kleine deelgemeente met een afgelegen ligging, ingesloten tussen samenvloeiende rivieren (Dijle, Zenne en Rupel) en het recreatiedomein Hazewinkel. Het dorp is door deze uitzonderlijke ligging slechts bereikbaar via twee wegen, de Hazewinkelstraat en Beenhouwerstraat, dewelke exact ter hoogte van de kerk kruisen. Dit maakt dat de kerk op een symbolische plaats is komen te staan. Ze vormt, ondanks haar bescheiden omvang, samen met de omringende gebouwen het ankerpunt van de gemeente.

Heindonk bestaat bovendien uit een tweetal kleinere kernen, waarbij de kerk een centrale plek inneemt binnen de oostelijke, historische kern van het dorp. Dit vormde mee de reden om aan de voet van de kerk in het verleden een volwaardig dorpsplein te creëren. Deze heraanleg heeft de kerk en de andere historische gebouwen in de onmiddellijke nabijheid (het beschermd monument 'Oud gemeentehuis Heindonk', de voormalige pastorie en een eclectische burgerwoning vlak naast de kerk), een duidelijke ruimtelijke context bezorgd.

De aanleg van het plein had tot doel deze historisch waardevolle gebouwen met elkaar te verbinden, ze een context te geven, maar ook Heindonk weer een eigen 'centrum' en gezicht te schenken. Daarnaast werd ook een kunstwerk geïntegreerd dat, door zijn vorm als rudimentaire kapel, direct antwoord geeft op de kerk. De kerk werd daarbij gebruikt als een beeldbepalend element, zowel voor de vorm als de locatie van het kunstwerk.

Bij de heraanleg werden onder meer ook de bushaltes aan de voet van de kerk gelegd, maar werd het parkeren iets verderop verplaatst om het dorpsplein rondom de kerk alle ruimte te geven, en zo de historische gebouwen tot hun vol recht te laten komen.

Ook de lichtconcepten voor het nieuwe dorpshart werden afgestemd op de kerk. Als belangrijkste monument, samen met het oud gemeentehuis, werd de kerk uitgekozen voor de plaatsing van accentverlichting. Ook 's avonds blijft de kerk bijgevolg een ankerpunt binnen de kleine deelgemeente.

De gebouwen aanpalend de kerk zijn al enige tijd niet meer in dienst van de kerk, maar in particulier gebruik.

Het kerkhof van Heindonk bevindt zich niet langer tegen de kerk, maar situeert zich vlakbij achter het oud gemeentehuis. Voor deze begraafplaats is, net als voor Blaasveld, een langetermijnvisie in opmaak. Daarbij speelt ook hier de kerk een indirecte rol aangezien gestreefd wordt naar een grotere doorwaadbaarheid van het dorpsweefsel, met de kerk als een van de ankerpunten.

2.3.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Voor wat betreft gedetailleerde gegevens omtrent het actueel liturgisch gebruik, zie hoofdstuk 3 van dit kerkenbeleidsplan.

Het zoeken naar een andere bestemming voor de kerk van Heindonk kan niet los worden gezien van de toekomstperspectieven voor het 'Oud gemeentehuis Heindonk'. Dit gemeentelijk gebouw, een beschermd monument, staat al vele jaren nagenoeg leeg maar neemt, net als de kerk een erg prominente plaats in binnen het dorpsweefsel van Heindonk. Zoals vermeld vormen beide gebouwen de ankerpunten, waaromheen ook het nieuwe dorpsplein werd aangelegd.

Om deze redenen lijkt het evident om de beide projecten, het gemeentelijke project rond de toekomst voor het oude gemeentehuis, en het project rond de herbestemming voor de kerk, aan elkaar te koppelen. Beide gebouwen zijn op zich eerder bescheiden in omvang (gelet op hun huidige of oude functies binnen het dorpsweefsel), maar de invulling ervan kan een zeer grote impact hebben op dit dorpsweefsel.

Voor deze kerk is het bijgevolg aangewezen om een, door de gemeente geleide, verdere oriëntatie te doen en in samenwerking met de Kerkfabriek. Een gedragen, maar ook esthetisch, functioneel en technisch verantwoorde visie is een absolute noodzaak.

2.4. 2.4. Sint-Jan de Doper in Tisselt

2.4.1. Identificatie Sint-Jan de Doper kerk

Naam:

Sint-Jan-de-Doperkerk

Geografische ligging:

Adres: Blaasveldstraat 1, 2830 Tisselt (gemeente Willebroek)

Provincie: Antwerpen

Kadastrale gegevens:

Willebroek, Afdeling 5, Sectie B, Perceelnr. 519A (kerk); 518F (perceel rondom kerk)

Plaats in kerkelijke structuur:

Bisdom: Aartsbisdom Mechelen-Brussel

Dekenaat: Pastorale Regio Mechelen

Parochie: Parochie de Wijnstok - Willebroek

Eigenaar:

Kerkfabriek Sint-Niklaas Willebroek

Bescherming(en)/vastgesteld:

Niet beschermd, wel vastgesteld als bouwkundig erfgoed 'Parochiekerk Sint-Jan-de-Doper' sinds 05-10-2009 (status: bewaard)

2.4.2. Beschrijving

Gedetailleerde beschrijving van het goed.

2.4.2.1. a) Cultuurhistorische waarde

Historiek:

Volgens Verbesselt¹ klom de oudste kapel van Tisselt op tot de 14de eeuw, mogelijk tot de 13de eeuw, als afhankelijkheid van Willebroek onder het patronaatsrecht van de Sint-Aubertusabdij (Kamerijk). Eind 15de eeuw (1498) liet de pastoor van Willebroek de vervallen kapel van 1464 herbouwen en werd een residerende kapelaan aangesteld. In 1717 verkreeg het bisdom Mechelen het patronaatsrecht. Een nieuwe barokkapel, een driebeukige basiliek met koor en klokkentoren, werd opgetrokken in 1783-1784. Tisselt werd in 1803 een zelfstandige parochie. Vergroting van de kerk in 1855-1861 naar ontwerp van J. Schadde van 1854; bij deze vergroting maakte het oude koor plaats voor een transept en een nieuw koor. Vergroting van sacristie naar ontwerp van L. Blomme in 1879. Naar ontwerp van E. Careels werden in 1900 de vensters van de zijgevels en in 1908-1910 de daken vernieuwd. Na de verwoesting tijdens de Eerste Wereldoorlog, werd de kerk vanaf 1919 tot 1924 naar ontwerp van E. Careels heropgebouwd naar vooroorlogs model. Na de Tweede Wereldoorlog voerde men onder leiding van G. Careels tussen 1950 en 1952 herstellingswerken uit aan het glaswerk, de toren en de daken.

Beschrijving:

Driebeukige pseudo-basiliek met neoromaanse elementen; uitgebouwde westtoren van drie geledingen onder leien spits; schip en zijbeuken van vijf traveeën, transept met vlakke sluiting van één travee, koor van één rechte travee met driezijdige sluiting; bergplaats en sacristie in de oksels. Baksteenbouw met markerende steunberen, lisenen en getande overhoekse baksteenfries, leien bedaking; toren met banden van gesinterde steen en arduinen plint. Verdiepte rondboogramen met sober neoromaans maaswerk. Rondboogmotief in de toren hernomen voor fries, verdiepte nissen en galmgaten.

¹ VERBESSELT J., *Het parochiewezen in Brabant tot het einde van de 13e eeuw, deel IX: Tussen Zenne en Rupel, Pittem, 1969, p. 267-276.*

Geprofileerde rondboogdeur. Omringend plantsoentje met monument voor de gesneuvelden.

Interieur:

Bepoleerd interieur met tongewelf (middenbeuk) en kruisgewelven (zijbeuken); rondbogen opgevangen door arduinen zuilen met bewerkt en beschilderd kubuskapiteel.

Mobilair:

Hoofdzakelijk uit de 19de en 20ste eeuw, enkele oudere stukken. Schilderijen van de Vlaamse School: Calvarie van circa 1600, Doopsel van Jezus uit de eerste helft van de 17de eeuw, en Onthoofding van Johannes de Doper. Kruisweg van 1908. Gepolychromeerde houten beelden van Onze-Lieve-Vrouw (F. De Vriendt, 1880) en Johannes de Doper (einde 18de - begin 19de eeuw). Hoofdaltaar: portiekaltaar van gemarmerd hout uit midden 18de eeuw. Neogotische zijaltaren met beeldhouwwerk van Van Erckel van 1856 en 1868. Neoromaans eiken koorgestoelte uit de tweede helft van de 19de eeuw. Communiebank uit de tweede helft van de 19de eeuw, heden opgesteld voor de zijaltaren. Gesculpteerde eiken preekstoel uit midden 18de eeuw. Biechtstoelen uit 19de eeuw en 18de eeuw, laatst genoemde met decoratieve Korinthische pilasters.

Orgel door J. Stevens uit de tweede helft van de 19de eeuw, gerestaureerd in 1980 en 1989 en is momenteel niet meer in gebruik. Doopkapel met eiken renaissance-afsluiting van 1627 en 17de-eeuws doopvont van marmer en koper met recent deksel.

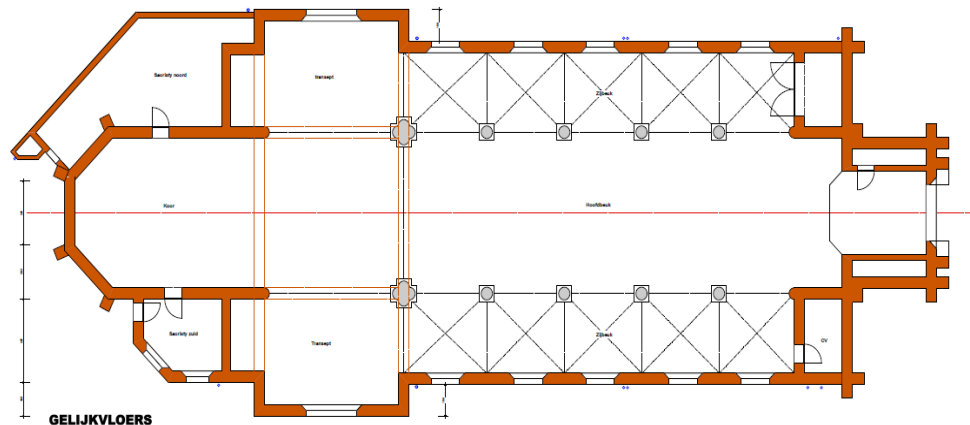
2.4.2.2. Architecturale mogelijkheden

De kerk is van het basilicaal type met een schip en twee lagere zijbeuken, een transept (gelijke hoogte met het schip), een lager koor en westtoren. Het koor eindigt op een polygonale (driehoekige) absis.

Ten zuiden van het koor bevindt zich een afgesloten grote sacristie met complexere vorm, ten noorden een tweede, rechthoekige en kleinere sacristie. Beide zijn toegankelijk vanuit de kerk.

Het schip en de zijbeuken beslaan vijf traveeën, het transept en oostelijk koor telkens een travee, naast de polygonale absis (koor).

De totale lengte van de kerk, van toren tot absis, meet ongeveer 46m. De breedte meet circa 17 m.

Grondplan kerk Tisset

Gelet op de typologie van de kerk (basilicaal type), is een 'klassieke' opdeling mogelijk. Het koor, transept en beide zijbeuken kunnen van het schip (en elkaar) worden afgescheiden. Ook een verdere opdeling per travee behoort binnen dit klassieke type kerk uiteraard tot de mogelijkheden. De noordelijke en zuidelijke sacristie zijn reeds afgezonderd van de rest van de kerk en vandaag makkelijk af te sluiten door middel van de bestaande toegangsdeuren tot deze ruimten.

Het koor van de kerk is slechts licht verhoogd ter hoogte van de scheiding met het transept, zodat dit niveauverschil weinig beperkingen met zich meebrengt.

De westtoren heeft reeds een afgezonderd gelijkvloers, dienst doend als inkomsas. Links en rechts hiervan bevinden zich nog twee lange, smalle ruimten die onder meer plaats bieden aan de toegangstrap tot het oksaal en de toren.

2.4.2.3. *Bouwfysische toestand*

De kerk werd in 2010 het laatst geïnspecteerd door Monumentenwacht (inspectienummer A-73/10646/2010/B).

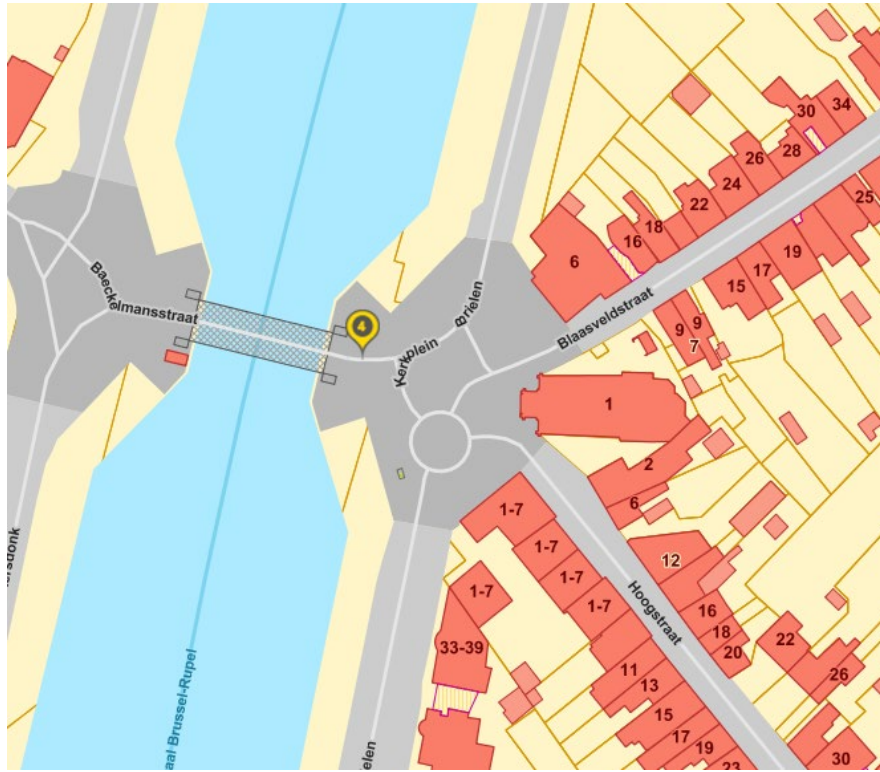
De kerktoeren verkeerd in zeer slechte staat. In 2018 is er materiaal van de toren naar beneden gekomen en zijn er consoliderende maatregelen genomen om vallende stukken te voorkomen, meer bepaald, de bovenste helft van de toren is ingepakt met veiligheidsnetten. Tijdens de noodzakelijke voorbereidende inspecties zijn er grote openingen tussen dakbeschot en spitsmuren geconstateerd en potentieel gevaar opleveren vanwege de ontbrekende fysieke koppeling tussen muren en beschot. Reparatie is alleen mogelijk bij ingrijpende restauratie en er is besloten om de openingen provisorisch te dichten. De torenhaan is met staalkabels vastgezet. Hoewel de genomen maatregelen een afdoend provisorium zijn, betreft het geen van de gevallen duurzame oplossingen. Met name de spitsmuren zijn zeer instabiel. Aan de onderzijde zijn onlangs nieuwe problemen ontstaan met losrakende stenen platen; ook deze zijn provisorisch geborgd. Het uurwerk van de toren is gedeeltelijk defect en behoeft grote investering om het weer terug in orde te brengen.

In het verleden werden de daken, dakgoten, afvoergoten en zolder al eens volledig vernieuwd en zijn er op dit moment geen grote problemen. Recente stormschade aan daken is weer hersteld.

De verwarming en sanitair zijn een tiental jaar geleden vernieuwd. De verlichting vertoont mankementen en heeft eigenlijk modernisatie, zoals het aanbrengen van LED verlichting.

De kerk is toegankelijk voor mindervaliden/rolstoelgebruikers.

2.4.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

Uittreksel kaart: Geopunt Vlaanderen

Uittreksel kaart: Google maps

De Sint-Jan-de-Doper kerk is gelegen vlakbij het Zeekanaal Brussel-Schelde, een waterroute die het dorp Tisselt letterlijk in tweeën deelt. Vooral de verbreding van dit kanaal, vanaf 1965, heeft het uitzicht van Tisselt sterk beïnvloed. De kerk werd tot dan omgeven door de oude typisch landelijke bebouwing, maar ten gevolge van de verbreding werd de volledige gebouwenlijn langs het kanaal weggevaagd. Hierdoor heeft Tisselt haar ware dorpskern verloren en is de kerk op een meer ijle plaats aan het kanaal komen te staan, met het zicht op de imposante Brielenbrug, aan de voet van de kerk.

De kerk staat nog steeds op de kruising van enkele grotere wegen binnen de deelgemeente, met name de Hoogstraat en Blaasveldstraat die haar flankeren, en de Baeckelmansstraat aan de overzijde van het kanaal, aansluitend op beide andere straten via de brug waarop de kerk uitkijkt. De overige hoeken worden momenteel ingevuld door relatief grote appartementsgebouwen. Kleinschalige bebouwing bevindt zich verborgen achter de kerk en vermelde bouwvolumes, in de straten op wiens kruising de kerk staat. In de Blaasveldstraat, op het aanpalend erf aan de kerk, wordt een nieuw appartementencomplex gerealiseerd, waardoor ook die zijde door hogere bebouwing wordt ingesloten. De kerk vormt hierdoor wel nog een eerder beperkt visueel ankerpunt te midden van de hogere bebouwing, maar blijft wel zichtbaar vanuit de verte door de zichtas die het kanaal vormt; door de ontwikkelingen heeft de kerk helaas elke historisch-ruimtelijke context verloren.

In de nabijheid van de kerk is ook weinig openbare verblijfsruimte aanwezig. Het overgrote deel van het openbaar domein wordt er ingenomen door de verkeersknoop ter hoogte van de Brielenbrug. De vele aantakkingen van straten, en niet in het minst ook de aanwezigheid van een ontsluitingsweg voor een industriezone, maken het openbaar domein rondom de kerk tot een weinig kwaliteitsvolle verblijfsruimte. De ruimte om deze te creëren in het 'hart' van Tisselt, is door de verkeersknoop ook niet (meer) aanwezig. Een bijkomend gevolg is dat ook parkeerplaatsen rondom de kerk eerder beperkt aanwezig zijn; er kan enkel geparkeerd worden langs de Hoogstraat en Blaasveldstraat. Door de gesloten bebouwing in beide straten ligt de parkeerdruk hier echter relatief hoog.

Dit alles maakt dat de ligging van de kerk te Tisselt, hoewel in se nog steeds centraal binnen de deelgemeente, weinig aantrekkelijk is en ook weinig opportuniteiten biedt.

Er zijn studies gaande om de omgeving, met name de rotonde voor de westtoren en de Blaasveldstraat, te gaan herinrichten in functie van de nieuwe noden, maar de plannen zijn nog niet concreet.

Uittreksel luchtfoto: Google maps

2.4.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

Voor wat betreft gedetailleerde gegevens omtrent het actueel liturgisch gebruik, zie hoofdstuk 3 van dit kerkenbeleidsplan.

Voorafgaand aan de Corona pandemie zijn er een aantal gebeds- en erediensten doorgegaan in de Stille Ruimte en werd de kerk alleen gebruikt voor bijeenkomsten met grotere aantallen bezoekers. De als gevolg van de pandemie uitgevaardigde maatregelen (zoals 1,5 m afstandsregel) is de kerk weer terug in gebruik genomen. Op dit moment zijn, in functie van de noden, kerk en Stille Ruimte beide in gebruik voor de katholieke erediensten.

Sinds oktober 2025 is er voor de kerk een medegebruik door Mechelse parochie Heilige Theofanie, dewelke de kerk gebruikt voor haar othodoxe erediensten.

Op vlak van valorisatie wordt de kerk gebruikt voor een aantal, al niet recurrende, evenementen, zoals concerten van de lokale fanfare. In 2023 en 2024 is er een tweedaagse Kerstmarkt georganiseerd in de kerk en op het plein voor de kerk; deze zal ook doorgaan in 2025. De onder punt 2.4.3 beschreven ligging en ruimtelijke context van de kerk van Tisselt maakt dat deze op dat vlak, hoewel in se nog steeds centraal binnen de deelgemeente, weinig aantrekkelijk is en ook weinig opportuniteiten biedt.

2.5. Stille Ruimte in Tisselt

In 1983 is het onroerend goed, gelegen aan Blaasveldstraat 16 te Tisselt, geschonken aan de Kerkfabriek. Op initiatief van voormalig pastoor Frans Dehond is er in 2005 een project gestart, waarbij het oude pand is afgebroken en er een nieuwbouw is geplaatst met de Stille Ruimte op het gelijkvloers en een appartement op het eerste verdiep. Het idee achter de Stille Ruimte was, om naast de kerk, een stille- en gebedsruimte te hebben waar bijeenkomsten op een meer modernere wijze mogelijk konden plaatsvinden voor een publiek tot circa 40 personen. De gecreëerde Stille Ruimte is zeer geschikt voor samenkomsten van kleinere groepen en is inmiddels ingericht met de nodige attributen voor erediensten. Met ingang van 2025 vinden de voor Tisselt geplande erediensten in deze ruimte plaats. Voor uitvaarten is deze ruimte echter minder geschikt.

Via de glaspartij kijkt de ruimte naar westelijke zijde uit op een binnenpleintje met een gevoel van veel privacy.

De ruimte leent zich om, naast het gebruik voor de religieuze bijeenkomsten, verder te kijken naar mogelijke valorisatie, bij voorkeur met een maatschappelijk karakter zoals bedoeld tegen het licht van het oorspronkelijke plan. Deze heeft sinds kort vorm gekregen in de vorm van ontmoetingslokaal voor de Zelfhulpgroep CA ; deze komt wekelijks op de vrijdagavond bijeen. Op deze wijze wordt er nadrukkelijk bijgedragen aan een bredere sociale functie voor mensen in nood.

Met betrekking tot verwarming en ventilatie laat de ruimte nog te wensen over. De verwarming is gebaseerd op alleen vloerverwarming met bijbehorende trage responstijd, hetgeen in zijn geheel niet past bij het karakter van het gebruik. Voor ventilatie is enkel een buitendeur beschikbaar; er zijn vaste vensters en er ontbreekt een mechanisch verluchtingsstelsel. Aanpassing van verwarming en ventilatie op basis van hernieuwbare energie en/of bi-directionele warmtepomp zal worden overwogen en opgenomen worden in de meerjarenbegroting.

Sinds kort is het appartement op het eerste verdiep verhuurd via een professioneel bedrijf dat ook zorg draagt voor het rentmeesterschap.

2.6. Kerkgebouw Klein-Willebroek

Het kerkgebouw aan de Volksstraat 55 in Klein-Willebroek was verhuurd aan het Harmonium Museum HAM. De gedwongen sluiting als direct gevolg van de Corona pandemie, in combinatie met de hoge leeftijd van de uitbater, hebben er toe geleid dat deze laatstgenoemde, in goed overleg en samenwerking met de Kerkfabriek, zijn activiteiten in het gebouw heeft stopgezet en het gebouw ontruimd. Een nieuwe herbestemming is gevonden in de activiteiten van De Puzzelman, die dringend op zoek was naar een geschikte ruimte in Klein-Willebroek. Naast de commerciële aspecten zijn de activiteiten van De Puzzelman ook van culturele waarde voor Klein-Willebroek. Vanuit de overweging van beheersbaarheid heeft de Kerkfabriek geopteerd voor een erfpacht met een periode van 15 jaar. Daarmee is een tweede herbestemming succesvol gerealiseerd.

2.7. Voormalige kapel aan de E. Rollierstraat

Naam: Sint-Jozef-Ambachtsman kapel

Ligging: Emmanuel Rollierstraat 50, 2830 Willebroek

Kadastrale registratie: Sectie C nummers 469/L en 272/c

Met een oppervlakte van 10a 15ca

De kapel is sinds de ontwijding in erfpacht gegeven aan de gemeente Willebroek, die het pand vervolgens aan de lokale afdeling van het Rode Kruis ter beschikking heeft gesteld. Na afloop van de erfpacht in 2021 is er veelvuldig overleg geweest met het Rode Kruis over een mogelijke voortzetting van het gebruik met een nieuwe overeenkomst. Het Rode Kruis gaf in eerste instantie aan het pand te gaan verlaten om 2 redenen. Er zou in overleg met de gemeente naar een andere locatie worden gezocht en er waren grote gebreken in het gebouw als gevolg van achterstallig onderhoud. De Kerkfabriek is op zoek gegaan naar andere potentiële gebruikers. Niet eenvoudig, omdat het pand in de afgelopen jaren in zijn geheel niet was onderhouden en ernstige gebreken vertoonde. De lekkages aan daken met tot schade aan het interieur en aanpalend gebuur zijn inmiddels wel verholpen, maar er rest nog veel werk. De enige andere mogelijke haalbare bestemmingsoptie die zich aangediende was Argos, de sociale kruidenier, die zijn uitbating doet aan de rand van het centrum van Willebroek. Na overleg met de gemeente (er zou ondermeer een wijziging van de RUP nodig zijn) is dit spoor echter doodgelopen. In diezelfde periode was het Rode Kruis, dat nog steeds, gedoogd door de Kerkfabriek, gebruik maakte van de kapel, er ook niet in geslaagd een ander onderkomen te vinden en zijn Kerkfabriek en Rode Kruis in weer in overleg gegaan om alsnog tot een gebruiksovereenkomst te komen. Ook hier opteert de Kerkfabriek voor een oplossing met een passende overeenkomst, omdat verhuur met alle bijkomende beheersaspecten, voor de Kerkfabriek geen haalbare oplossing biedt. Om tot een overeenkomst te komen zijn een aantal gebreken in kaart gebracht en verwerkt in de voorwaarden van de overeenkomst; de Kerkfabriek zal de gedefinieerde werken voor haar rekening nemen.

In augustus 2025 is met het Rode Kruis een gebruiksovereenkomst getekend voor een periode van 20 jaar.

3. NAAR EEN TOEKOMSTVISIE

3.1. Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie

In de hierna volgende tabel wordt het liturgisch gebruik van de vier kerken qua aantal eucharistievieringen, gebedsdiensten, huwelijken, begrafenissen en doopsels weergegeven:

	<u>Willebroek</u> Sint-Niklaaskerk	<u>Tisselt</u> Stille Ruimte (Sint-Jan de Doperkerk) ²	<u>Blaasveld</u> Sint-Amanduskerk	<u>Heindonk</u> Sint-Jan-Baptist en Sint-Amanduskerk
Eucharistievieringen in het weekend	wekelijks 50 à 100 deelnemers	1 per maand 15 à 25 deelnemers	2 per maand + 5 ^e zondag 30 à 50 deelnemers	1 per maand 10 - 12 deelnemers
Gebedsdiensten in het weekend	5 ^e zondag van de maand	geen	2 per maand	1x per maand
Huwelijken: (in 2024)	0	1	1	0
Begrafenissen: (in 2024)	19	3	4	2
Doopsels: (in 2024)	47	20	14	2

² Geplande vieringen gaan normaal door in de Stille Ruimte. De Sint-Jan de Doperkerk wordt uitzonderlijk gebruikt als er een viering is waarbij er meer dan 50 personen worden verwacht.

3.2. Kenmerken van het huidige gebruik van de vier kerken

Uitvaarten: Het aantal uitvaarten is de laatste jaren verder achteruit gegaan. Het aantal uitvaarten in de Sint-Niklaaskerk is veruit het grootst. De begrafenissen vinden plaats om 10u of om 11u45, alle dagen van de week behalve op zondag.

Huwelijksvieringen: er vindt sporadisch een huwelijksviering plaats. De gekozen locatie is veelal in functie van de relatie/binding met de betreffende kerk of omgeving.

Vormselvieringen: deze worden enkel op een zaterdag gepland. In Willebroek in de voormiddag en in Blaasveld op diezelfde dag in de namiddag.

Doopvieringen: het aantal doopaanvragen is dalende in alle 4 kerken van Willebroek. Doopvieringen vinden maandelijks plaats op zaterdag om 14u in Willebroek en tweemaandelijks op zondag om 14u in de kerken van Tisselt en Blaasveld. In Heindonk gaan de doopvieringen (als er zijn) tijdens het weekend op aanvraag door.

Eucharistie- en gebedsvieringen:

Eerste weekend van de maand (weekend waarin de eerste zondag van de maand ligt)

Zaterdagavond

geen vieringen

Zondagmorgen

10 uur | Woord- en Communieviering | St.-Amanduskerk te Blaasveld

11 uur | Eucharistieviering | St.-Niklaaskerk te Willebroek

Tweede weekend van de maand

Zaterdagavond

18 uur | Eucharistie en gedachtenisviering | St.-Jan Baptist en St.-Amanduskerk te Heindonk

Zondagmorgen

10 uur | Eucharistieviering en gedachtenisviering | St.-Amanduskerk te Blaasveld

11 uur | Eucharistieviering en gedachtenisviering | St.-Niklaaskerk te Willebroek

Derde weekend van de maand

Zaterdagavond

18 uur | Eucharistieviering en gedachtenisviering* | Stille ruimte te Tisselt

Zondagmorgen

10 uur | Eucharistieviering | St.-Amanduskerk te Blaasveld

11 uur | Eucharistieviering (viering met jeugdig tintje) | St.-Niklaaskerk te Willebroek

Vierde weekend van de maand

Zaterdagavond

18 uur | Woord- en Communieviering | St.-Jan Baptist en St.-Amanduskerk te Heindonk

Zondagmorgen

10 uur | Woord- en Communieviering | St.-Amanduskerk te Blaasveld

11 uur | Eucharistieviering (ontmoetingszondag) | St.-Niklaaskerk te Willebroek

Vijfde zondag van de maand

Zaterdagavond

geen vieringen

Zondagmorgen

10 uur | Eucharistieviering (ontmoetingszondag) | St.-Amanduskerk te Blaasveld

11 uur | Woord- en Communieviering | St.-Niklaaskerk te Willebroek

Het actueel rooster is te vinden via : <https://www.pastoralezonedewijnstok.be/vieringen/>

Valorisatie: In het perspectief van valorisatie wordt de Sint-Niklaaskerk gebruikt voor concerten, georganiseerd door ondermeer de cultuurdienst van de gemeente Willebroek. Dit is opgenomen in het geprogrammeerd culturaanbod van de gemeente. Ook de muziekacademie maakt per gelegenheid gebruik van de kerk voor uitvoeringen. Sedert de renovatie van het interieur van de kerk in 2011 is , behoudens het eenvoudig sanitair, de infrastructuur van de kerk aangepast voor andere doeleinden dan de eredienst.

In het kader van valorisatie wordt ook de kerk van Heindonk beschikbaar gemaakt voor evenementen georganiseerd door de cultuurdienst van de gemeente Willebroek.

In de kerken van Tisselt en Blaasveld zijn er per gelegenheid andere activiteiten buiten de eredienst. (Optredens van de plaatselijke fanfare, Sint-Hubertusvieringen). Deze activiteiten maken voor een deel uit van de traditie van de plaatselijke dorpsgemeenschappen. In de kerk van Tisselt en op het ervoor gelegen plein is er in 2023 en in 2024 een 2-daagse Kerstmarkt geweest.

In het kader van 900 jaar Blaasveld heeft de gemeente een programma doorheen het jaar met ondermeer wisselende tentoonstellingen.

De kerken in Blaasveld en Willebroek nemen per gelegenheid deel aan het Open Kerken netwerk.

Personele aspecten

In de afgelopen tijd is het aantal beschikbare bedienaren voor de erediensten verder afgenomen; de diaken is op pensioen gegaan. Er is onlangs een nieuwe priester deeltijds aangesteld, die verantwoordelijk is voor de hele parochiale zone, en die, voor zover mogelijk, wordt bijgestaan door een gepensioneerde priester. De komst van de voltijds parochie-assistente is zeer noodzakelijk, of beter, essentieel gebleken.

Het aantal eerder aangestelden in de Zoneploeg is over de afgelopen termijn gereduceerd. De Zoneploeg wordt ondersteund en aangestuurd door een vertegenwoordiger vanuit het Bisdome.

Bij de lokale gemeenschappen is het aantal vrijwilligers ook eerder afgenomen. De druk op de vrijwilligers neemt toe en er is weinig zicht op nieuw aanbod. Dit laatste geldt zowel voor de Zoneploeg als ook voor de Kerkfabriek.

3.3. Aanduiding toekomstig gebruik

(Deel)gemeente	Kerk	Toekomstvisie	Timing
Willebroek	Sint-Niklaaskerk	Centrale parochiekerk met mogelijkheid tot valorisatie	vanaf heden
Blaasveld	Sint-Amandus kerk	Nevenbestemming en valorisatie mogelijk Eventuele bestemmingswijziging te heroverwegen bij volgende uitgave van het kerkenbeleidsplan	vanaf heden vanaf 2030
Heindonk	Sint-Jan Baptist kerk	Plan herbestemming te effectueren in de nabije toekomst	vanaf 2025
Tisselt	Sint-Jan de Doper kerk	Plan herbestemming te effectueren in de nabije toekomst	vanaf 2027
Tisselt	Stille Ruimte	Extra ruimte voor eucharistie- en gebedsdiensten en valorisatie	vanaf heden

3.4. Plan van aanpak hoe de toekomstige invullingen zullen worden onderzocht

Zie ook paragrafen 2.1.4, 2.2.4, 2.3.4 en 2.4.4 van dit kerkenbeleidsplan voor aspecten rond ruimtelijke context.

Voor de parochie Sint-Niklaas Willebroek blijft de **Sint-Niklaaskerk** volledig voorbehouden als parochiekerk, met mogelijkheid tot valorisatie. Dit betekent dat de Sint-Niklaaskerk verder optimaal gebruikt kan worden voor culturele en socioculturele activiteiten, naast de activiteiten voor liturgisch gebruik. De huidige inrichting van de kerk is hier reeds op gericht.

Met het oog op maximale valorisatie zal in de nabije toekomst onderzocht worden welke aanpassingen verder aangewezen zijn met het oog op hedendaags gebruik, waaronder onthaal en sanitaire voorzieningen. De bestaande samenwerking met de cultuurdienst van de gemeente voor de organisatie van culturele activiteiten blijft behouden. Het gemeentelijk cultuurbeleid wil het historisch kader van het kerkgebouw verder integreren in zijn activiteiten.

De pastorale activiteiten en de functie van de Sint-Niklaaskerk als centrumkerk zullen verder worden verankerd, maar de lokale gemeenschappen zullen hun waardevolle rol een aanvulling blijven geven.

Voor de **Sint-Amanduskerk** te Blaasveld heeft Igemo in 2023/2024, in opdracht van gemeente Willebroek en in samenwerking met de Kerkfabriek, een oriëntatie met participatietraject uitgevoerd. In dat traject zijn de lokale parochieploeg, lokale gemeenschap en verenigingen en geïnteresseerden geconsulteerd geweest. In de periode 2016/2017 heeft er al een eerdere oriëntatie voor nevenbestemming plaatsgevonden met daarin twee potentiële kandidaten, zijnde de muziekacademie en de VZW De Meerpaal. Beide kandidaten hebben gekozen voor andere oplossingen. Een belangrijke factor die heeft bijgedragen tot een afwijzende beslissing, is de complexiteit van het aspect beheer. Dit werd nogmaals bevestigd door de studie van Igemo; veel ideeën, maar moeilijk of niet realiseerbaar. Het loopt al snel vast op betaalbaarheid en de uitvoering van het dagdagelijks beheer. Mede door de complexiteit van de inbedding van de kerk (begraafplaats) wordt voor de kerk in Blaasveld er vooralsnog geopteerd om het gebouw in zijn huidige vorm te behouden, inclusief de reeds gebezigde valorisatie, en daarmee de situatie te bestendigen. In het eerstvolgende Kerkenbeleidsplan zal een heroverweging met betrekking tot de bestemming van deze kerk plaats vinden.

Voor de **Sint-Jan-Baptist en Sint-Amanduskerk** te Heindonk is de toekomstbepaling in de afgelopen tijd wat minder op de voorgrond geweest, omdat de gemeente gaande is met de ontwikkeling van de dorpskern en de kerk daarin een opzichtige plaats inneemt. Afhankelijk van die plannen en in overeenstemming met het vorige Kerkenbeleidsplan wordt het initiatief tot bestemmingswijziging verder vormgegeven. De tendens in pastorale behoefte maakt dat deze kerk in de toekomst logischerwijs aan de eredienst zal worden onttrokken. De weg daartoe wordt in de nabije toekomst bepaald.

Voor de **Sint-Jan-de-Doperkerk** in Tisselt heeft Igemo in 2023/2024, in opdracht van gemeente Willebroek en in samenwerking met de Kerkfabriek, een oriëntatie met participatietraject uitgevoerd om de potentie van herbestemming te onderzoeken, met zijdelingse aandacht voor potentiële nevenbestemming, mocht zich daar een opportuniteit voor aanbieden tijdens de studiefase. In dat traject zijn de lokale parochieploeg, lokale gemeenschap en verenigingen en potentiële partijen (zoals de uitbater van de parochiezaal) geconsulteerd geweest. Met het oog op de mogelijke toekomstige herbestemming van de kerk heeft er zich tijdens de uitvoering van de studie, met name naar toekomstig beheer, geen realistisch haalbare opportuniteit aangeboden.

De Kerkfabriek heeft aangegeven geen mogelijkheden te zien om op termijn als beheerder te blijven optreden, zeker nadat het gebouw van de eredienst zou zijn onttrokken en anders is bestemd; een erfpacht overeenkomst behoort wel tot de mogelijkheden. Ook de gemeente heeft aangegeven dat zij niet wensen op te treden als beheerder nadat het gebouw van de eredienst is onttrokken. Dat maakt dat het beheer ofwel in een coöperatieve samenwerking ofwel in de private sector gevonden moet worden. Uit het behoefteonderzoek via IGEMO kwam duidelijk naar voor dat de enige behoefte die er in Tisselt ligt zich in de socio-culturele sector bevindt en dan vooral sporadisch. Dit maakt dat het niet makkelijk is of zal zijn om in die hoek een andere beheerder te vinden.

Vanuit de parochiale behoefte zal de kerk afnemend gebruikt worden voor de regulier geplande erediensten. Deze diensten gaan, in overeenstemming met het parochiale plan, door in de Stille Ruimte, gelegen net naast de kerk en met een capaciteit van circa 40 personen. Tot nader order zal de kerk beschikbaar zijn voor erediensten waarbij een grotere opkomst wordt verwacht.

Echter, een medegebruik per direct, met uitzicht op een potentieel lange termijn oplossing, heeft zich inmiddels aangediend. In september 2025 is Kerkfabriek Sint-Niklaas Willebroek een overeenkomst aangegaan met de Mechelse Orthodoxe gemeenschap, parochie Heilige Theofanie, om de Sint-Jan de Doperkerk in Tisselt te gaan gebruiken voor erediensten van beide geloofsgemeenschappen. Daarvoor is er een medegebruiksovereenkomst gesloten met een looptijd van 2 jaar, waarbij de Kerkfabriek Sint-Niklaas Willebroek het beheer blijft uitoefenen. De reguliere vieringen van de katholieke gemeenschap kunnen in de kerk doorgaan en dit na overleg met de orthodoxe gemeenschap, de zoneploeg en de lokale gemeenschap. Ook de Stille Ruimte aan Blaasveldstraat 16 kan blijvend gebruikt worden.

Van zodra de Orthodoxe gemeenschap officieel erkend wordt zal deze gemeenschap een nieuwe, eigen kerkfabriek oprichten en is er de intentie om een nieuwe overeenkomst van lange duur te sluiten met de Kerkfabriek Sint-Niklaas Willebroek, waarbij het beheer dan in handen komt van parochie Heilige Theofanie. Via deze overeenkomst zal het structureel medegebruik door de lokale katholieke gemeenschap en valorisatie ten aanzien van andere lokale initiatieven verankerd worden.

Op het moment dat de huidige overeenkomst eindigt en er geen vervolg komt op het gebruik door de orthodoxe gemeenschap, zal de Kerkfabriek het traject van herbesteding verderzetten.

Tot slot

Inhoudelijk wordt ernaar gestreefd om de Rooms-katholieke geloofsgemeenschappen op het Willebroeks grondgebied zo evenwichtig mogelijk en binnen het haalbare, te omkaderen met passende ruimten, geschikt voor eredienst en/of stilte en bezinning. Historische context en waarde zijn hierin van betekenis.

In kader van de zoektocht naar herbesteding en/of nevenbesteding stelt het gemeentebestuur de vraag in welke mate de Stichting Vicariaat Vlaams-Brabant en Mechelen een rol kan spelen in het beheer wanneer de verenigingen vooral een link hebben met het lokale parochieleven. De Kerkfabriek heeft aangegeven dat dit eerder beperkt kan zijn en in functie is van beschikbaarheid mens en middelen.

4. **BESLUIT**

De betrokken partijen engageren zich, om naar aanleiding van een jaarlijks overleg tussen de Kerkfabriek en de gemeentelijke overheid, na te gaan of het plan nog actueel is en of wijzigingen noodzakelijk zijn. Indien er wijzigingen moeten worden aangebracht, zullen deze opgenomen worden in een door de bisschop goed te keuren addendum en worden toegevoegd aan dit Kerkenbeleidsplan.